

2 september 2020, 10.00 uur

COVID-19-monitor Inspectie van het Onderwijs meting 2: Hoe hebben scholen en instellingen het onderwijs vormgegeven in de periode vanaf begin mei tot aan de zomervakantie 2020?

Het onderzoek

Door telefonisch of via videoverbinding in gesprek te gaan met besturen, scholen en instellingen uit de sectoren po, vo, so, mbo en ho verzamelde de inspectie informatie over hoe besturen, scholen en instellingen in de periode van (gedeeltelijke) schoolsluiting tijdens de COVID-19-crisis het onderwijs hebben vormgegeven. Op die manier geven we voor het gehele onderwijsstelsel op sectorniveau, en dus niet op school- of instellingsniveau, een beeld van de huidige situatie. Het onderzoek betreft een vervolg op de resultaten van de monitor die eerder (13 mei 2020) werden uitgebracht. De eerste ronde interviews is in de loop van april afgenomen. De focus lag toen op het opstarten van het afstandsonderwijs. De tweede (en hier gerapporteerde) ronde interviews vond plaats vlak voor de zomervakantie. Tevens is een zeer beperkt aantal scholen fysiek bezocht, daar is ook gesproken met leraren/docenten en leerlingen/studenten. De inspectie is van plan om begin oktober de besturen, scholen en instellingen opnieuw te benaderen over de situatie op dat moment. In het voorjaar van 2021 zullen we over ons onderzoek ook rapporteren in de jaarlijkse Staat van het Onderwijs.

Samenvatting niet-bekostigd (particulier) onderwijs

Inspecteurs hebben, tussen 15 juni en 7 juli 2020, schoolleiders van 49 scholen voor niet-bekostigd onderwijs telefonisch geïnterviewd over het onderwijs tijdens COVID-19. Het betrof 3 B2-scholen (zelfstandige exameninstellingen) en 46 B3-scholen (voor primair en voortgezet onderwijs, waarvan 19 enkel po, 7 enkel vo en 20 zowel po als vo). Bij de B2-scholen ging het om een beredeneerde steekproef. In het B3-scholenveld benaderden we alle scholen, maar stemde rond de 20% niet in met medewerking. In de regel stemde men niet in omdat men alle energie moest richten op het draaiende houden van de school aan het einde van het schooljaar. We vroegen alle scholen naar de periode van volledig afstandsonderwijs tot aan de meivakantie en over de periode na de volledige herstart in juni. Scholen voor po vroegen we ook naar de periode van gedeeltelijke herstart tussen 11 mei en 8 juni 2020.

Als meest opvallende uitkomst kwam naar voren dat ruim een derde van de B3-scholen te maken had met ouders die de overeenkomst wilden opzeggen of wijzigen. Bij de bevraagde niet-bekostigde B2-scholen was dit niet het geval. Ruim een kwart van de scholen maakte zich zorgen over de continuïteit. Het particulier onderwijs is op het punt van de continuïteit van de instelling veel kwetsbaarder dan het bekostigde onderwijs. Dat geldt bijvoorbeeld voor ouders die vanwege verminderde inkomsten de ouderbijdrage niet meer kunnen betalen en de geringe omvang van het lerarenteam waardoor de impact van uitval van leraren relatief groot is. Scholen hebben zich in belangrijke mate ingespannen om het onderwijs zo compleet mogelijk aan te blijven bieden. Op dit punt verschilt het particulier onderwijs enigszins van het bekostigde onderwijs. Dat uitte zich onder andere in een intensievere manier van begeleiding, waaronder frequenter contact met leerlingen en ouders tijdens de periode van sluiting en gedeeltelijke sluiting. We hebben de indruk dat dit geldt voor zowel de scholen die aanbodgestuurd onderwijs verzorgen als voor de vraaggestuurde onderwijsinstellingen. Deze laatste hadden weliswaar frequent contact, maar lieten de verantwoordelijkheid voor het leerproces waar die eerder ook al lag, bij de leerling. We hebben de indruk dat dit type onderwijs gewoon

zijn doorgang heeft gehad, vanwege de zelfverantwoordelijkheid van leerlingen voor hun leerproces.

De hoofdbevindingen op een rij:

Inrichting afstandsonderwijs tot 11 mei (po) / tot 2 juni (vo)

- Twee op de drie scholen gaven aan het reguliere onderwijsprogramma of het individuele onderwijsplan in de periode van het afstandsonderwijs zoveel mogelijk (40%), soms in een lager tempo (6%), dan wel op selectieve wijze (19%) voort te hebben gezet. Een op de tien scholen liet leerlingen zelf prioriteiten stellen. Een meerderheid van de scholen zei vorm en inhoud aan het onderwijs te geven door middel van online lessen en door leerlingen hoofdzakelijk zelfstandig te laten werken met aangeboden leermiddelen. Een aanzienlijk deel van de scholen maakte daarnaast gebruik van een algemene lesinstructie via e-mail of via berichten in een online schoolomgeving en instrueerden ouders/verzorgers hoe leerlingen te doceren.
- Bijna de helft van de scholen schatte in dat leerlingen, gemiddeld genomen, evenveel tijd besteedden aan het onderwijs in vergelijking met de periode voor COVID-19. Vier op de tien scholen menen dat dit gemiddeld minder was. Slechts enkele scholen (4%) schatten in dat leerlingen gemiddeld meer tijd aan het onderwijs besteedden.
- Alle B2-scholen gaven aan één of meer keren per dag contact te hebben gehad met de leerlingen. Bij de B3-scholen gold dit voor vier op de tien scholen. Ook vier op de tien B3-scholen gaven aan minstens een keer per week contact te hebben met de leerlingen. Die contactmomenten werden hoofdzakelijk benut voor instructie, het beantwoorden van vragen, begeleiding bij de lesstof, het geven van opdrachten/huiswerk of sociale begeleiding.
- De ontwikkeling van leerlingen werd met name gevolgd door gesprekken tussen leraren en leerlingen, aan de hand van nagekeken werk of portfolio's of via een digitaal volgsysteem, aldus schoolleiders.

Inrichting onderwijs na de gedeeltelijke herstart tussen 11 mei en 8 juni (po)

- De meeste scholen (82%) keken met tevredenheid terug op hun organisatie van de gedeeltelijke herstart. Voor een klein deel gold dit deels (9%) of niet (9%). De scholen die knelpunten ervoeren, noemden vooral onduidelijke regelgeving en het feit dat een deel van het personeel thuis bleef vanwege de eigen fysieke kwetsbaarheid.
- Ruim de helft van de scholen (53%) koos ervoor om alle leerlingen naar school te laten komen, hoofdzakelijk omdat het een kleine groep leerlingen betrof. Een kleiner aantal scholen (23%) liet halve groepen hele dagen naar school komen, enkele scholen (7%) ontvingen groepen leerlingen 's morgens dan wel 's middags. Ruim de helft van de scholen gaf te kennen dat niet alle leerlingen weer naar school kwamen op de dagen waarop zij werden verwacht. In de regel slechts enkele leerlingen per school. Een veelgenoemde reden was dat het kind of iemand anders in het gezin behoorde tot een risicogroep. Daarnaast noemden enkele scholen dat ouders twijfels hadden over de (handhaving van de) maatregelen binnen de school.
- Een meerderheid van de scholen (59%) gaf aan bij gedeeltelijke herstart te kiezen voor het zoveel mogelijk voortzetten van het reguliere onderwijsprogramma of het individueel onderwijsplan. Sommige scholen gaven daarbij in eerste instantie extra aandacht aan het sociaal-emotionele aspect.
- De meeste scholen schatten in dat leerlingen, gemiddeld genomen, na de gedeeltelijke herstart evenveel (34%) of meer (31%) tijd besteedden aan het

onderwijs in vergelijking met de periode van volledig afstandsonderwijs. Een klein deel van de scholen (13%) dacht dat dit minder tijd betrof. In vergelijking met de periode voor de COVID-19-crisis dacht een meerderheid van de scholen (57%) dat leerlingen, gemiddeld genomen, evenveel tijd aan het onderwijs besteedden. Een klein deel van de scholen schatte in dat dit minder tijd (17%) of meer tijd (3%) betrof.

- Voor scholen waar ook sprake was van afstandsonderwijs ervoer driekwart geen knelpunten bij het thuiswerk. Een enkele school noemde een zwakkere motivatie bij leerlingen of een gebrek aan tijd van leraren voor begeleiding vanwege de focus op leerlingen die onderwijs op school volgden.

Inrichting onderwijs vanaf 8 juni (po) / vanaf na 2 juni (vo) tot aan de zomer

- Acht op de tien scholen gaven aan bij de volledige herstart te kiezen voor het zoveel mogelijk voortzetten van het reguliere onderwijsprogramma of het individueel onderwijsplan. Enkele (vraaggestuurde) scholen lieten leerlingen zelf prioriteiten stellen.
- De meeste scholen schatten in dat leerlingen, gemiddeld genomen, na de volledige herstart evenveel (48%) of meer (38%) tijd besteedden aan het onderwijs in vergelijking met de periode van sluiting tot volledige heropening. Een klein deel van de scholen (6%) dacht dat dit minder tijd betrof. In vergelijking met de periode voor de COVID-19-crisis dacht een meerderheid van de scholen (69%) dat leerlingen, gemiddeld genomen, evenveel tijd aan het onderwijs besteedden. Een klein deel van de scholen schatte in dat dit meer tijd (16%) of minder tijd (9%) betrof.
- De meeste scholen (64%) merkten op dat het contact met de leerlingen even intensief was als voor de COVID-19-crisis. Voor een klein deel was het contact met de leerlingen nu intensiever (15%), slechts voor een enkele school juist minder intensief (2%). Dit contact bestond voornamelijk uit een moment voor instructie, begeleiding bij de verwerking van de lesstof, een moment voor sociale begeleiding of om vragen te beantwoorden. Een op de tien scholen gaf aan dat er ook leerlingen waren met wie de school helemaal geen contact kreeg, ondanks contactpogingen via ouders, via e-mail of telefoon of via de leerplichtambtenaar. Dit betrof hoogstens vier (po) of twee (vo) leerlingen per school.
- Een op de acht scholen volgde de ontwikkeling van de leerlingen anders dan voorheen, namelijk door middel van gesprekken tussen leraar en leerling of via een digitaal volgsysteem.

Terugblik op de gehele periode van schoolsluiting tot aan de zomervakantie: bereik onderwijs, belemmeringen, leerlingen in een kwetsbare positie en continuïteit

- Zowel voor het po als voor het vo gold dat het aantal leerlingen dat het aangeboden onderwijsprogramma niet volgden nagenoeg gelijk was in de periode van volledig afstandsonderwijs vergeleken met de periode na volledige heropening, aldus schoolleiders.
- Negen op de tien scholen gaven aan belemmeringen te hebben ervaren in de periode waarin op een andere manier dan normaal onderwijs moest worden gegeven. De voornaamste belemmering betrof het gebrek aan persoonlijk contact met de leerlingen. De kleinschaligheid van het particulier onderwijs maakt dit juist vaak tot een sterk punt waarom ouders voor dit type onderwijs kiezen. Veel genoemd werden ook de ICT-vaardigheden van leraren of begeleiders, de ICT-techniek meer in het algemeen, en motivatie van leerlingen en de communicatie met ouders.

- Scholen gaven aan extra aandacht te geven, met name aan leerlingen met een specifieke onderwijs- of zorgbehoefte, leerlingen uit een problematische gezinssituatie en leerlingen met motivatieproblemen. Die extra aandacht vertaalde zich in intensiever contact met deze leerlingen en met hun ouders of verzorgers. Soms werden deze leerlingen opgevangen op school of schakelde de school externe instanties in zoals gemeente, leerplicht of het eigen netwerk.
- De meeste scholen gaven aan zicht te hebben op de sociale veiligheid in de thuissituatie van leerlingen. Een op de zeven scholen noemde dat het zicht hierop bij een enkele leerling ontbrak. Een groter aantal scholen (39%) maakte zich zorgen omdat de thuissituatie van leerlingen mogelijk niet veilig genoeg was; dit ging in de regel om een enkele leerling per school.
- Ruim een kwart van de scholen maakte zich zorgen over de continuïteit van het onderwijs op school. Die zorgen hadden vaak betrekking op de vraag of ouders de schoolkosten nog zouden betalen of op een mogelijk afnemende instroom van leerlingen. Desgevraagd gaf een aanzienlijk deel van de scholen (37%) aan dat sommige ouders niet meer in staat waren om de schoolkosten te betalen. Ook ervoer ruim een op de drie scholen belemmeringen in het team, met name rond de beperkte inzetbaarheid van leraren door COVID-19. Vaak loste scholen dit op door leraren vanuit huis online les te laten geven. In een enkel geval werd er minder onderwijs gegeven.

Reflectie en vooruitblik

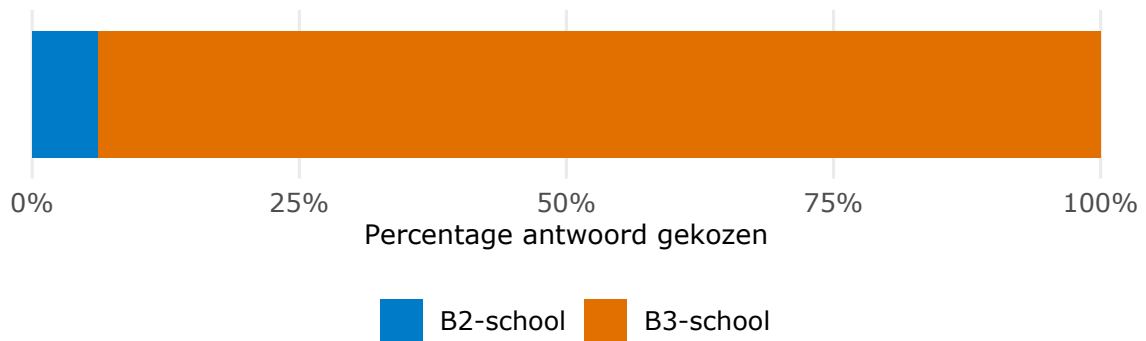
- Terugkijkend op de afgelopen periode noemden schoolleiders diverse positieve punten, waaronder de flexibele houding van leerlingen, leraren en ouders, de betrokkenheid en inzet van het personeel en de snelheid waarmee een andere vorm van het onderwijs werd opgezet. Ook noemde een aanzienlijk deel van de scholen (38%) dat het (digitale) afstandsonderwijs voor sommige leerlingen gunstig uitpakte.
- Bijna de helft van de scholen (48%) verwachtte de plannen voor het schooljaar 2020-2021 te wijzigen vanwege de COVID-19-crisis. Die wijzigingen hadden met name betrekking op het meer gebruikmaken van digitale middelen (tijdens reguliere onderwijstijd), het leggen van andere accenten op de onderwijsinhoud en het organiseren van meer personeel.

Overzicht van de data in grafiekvorm

De volgende pagina's tonen de onderzoeksresultaten in grafiekvorm. Onder elke grafiek noemen we het aantal respondenten dat antwoord gaf op de bijbehorende vraag. De getoonde percentages per antwoordoptie reflecteren het aantal respondenten dat het betreffende antwoord gaf ten opzichte van het aantal respondenten dat de vraag beantwoordde. Wilt u de exacte onderliggende cijfers weten? Of ervaart u problemen met de digitale toegankelijkheid van de informatie? Neem dan contact op via het [contactformulier](#).

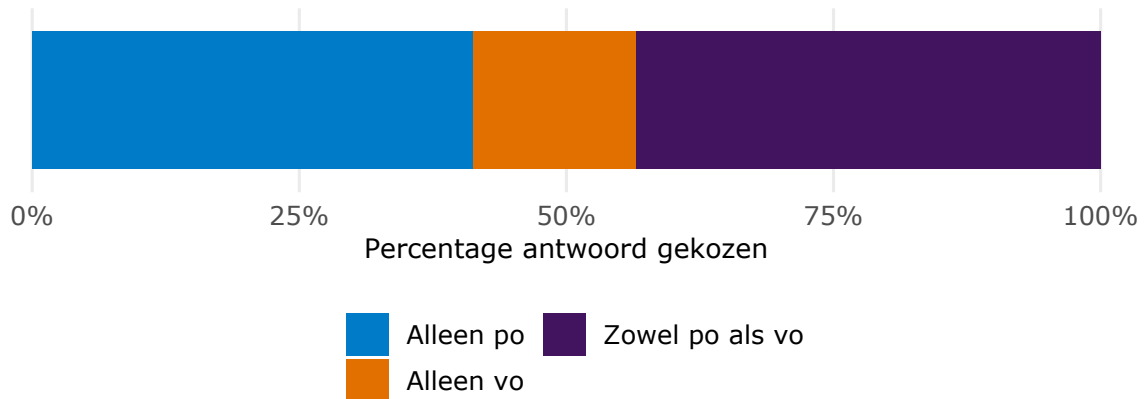
Populatie

Is de school een B2- of een B3-school?

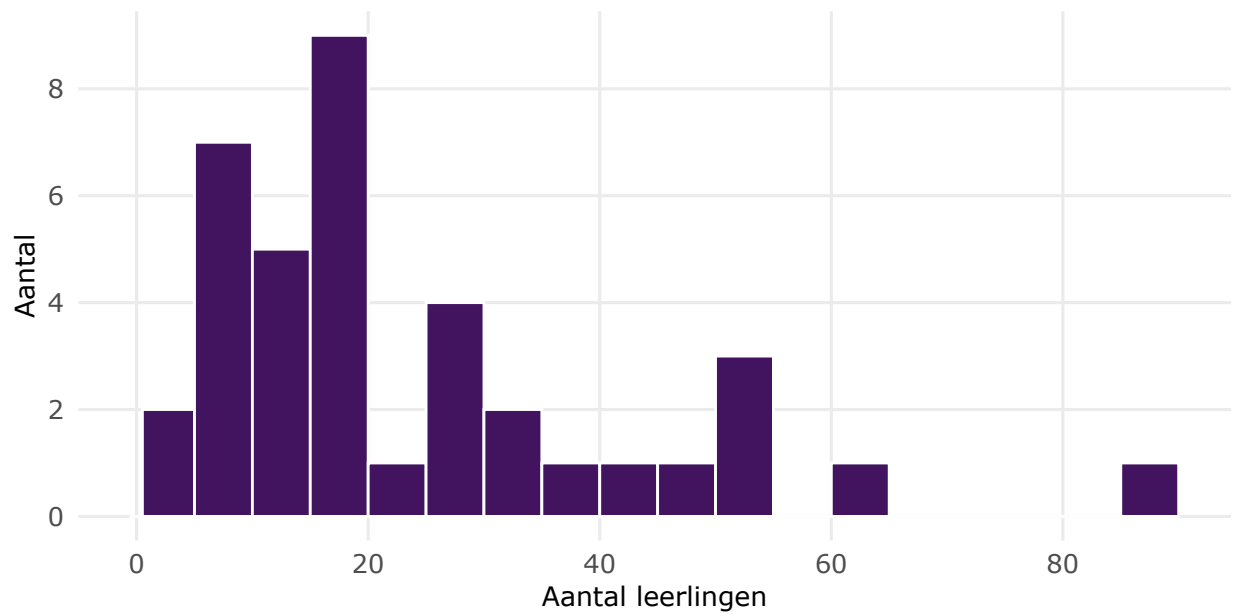
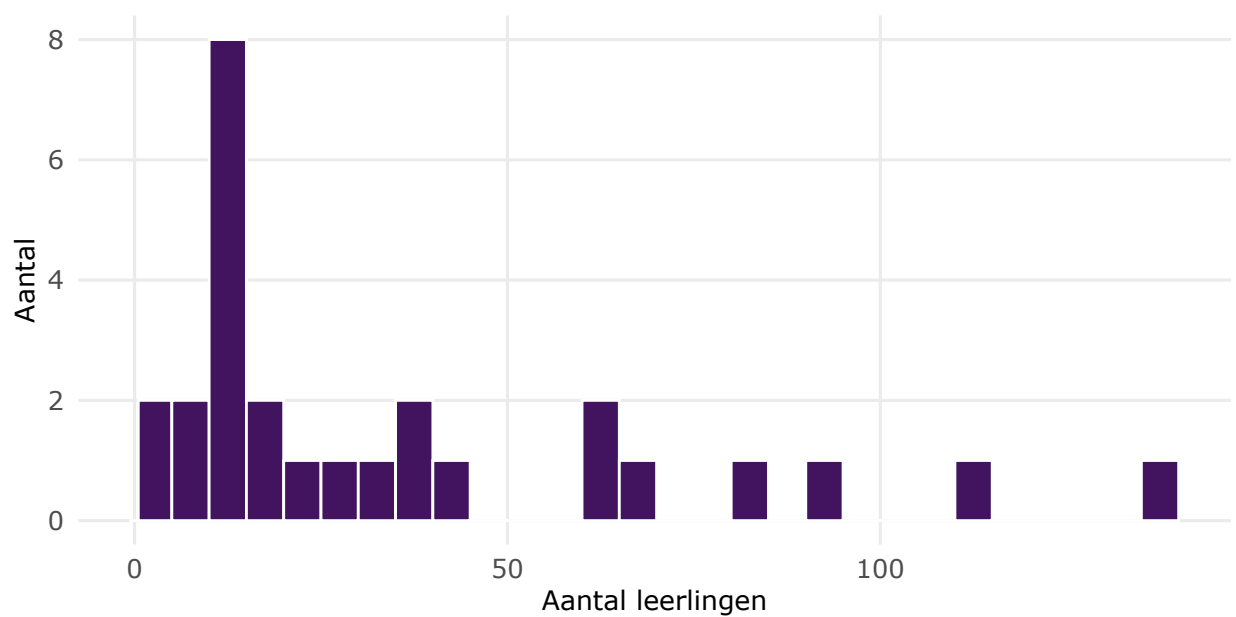

n = 49

Als de school een B3-school is: welk schooltype betreft het?

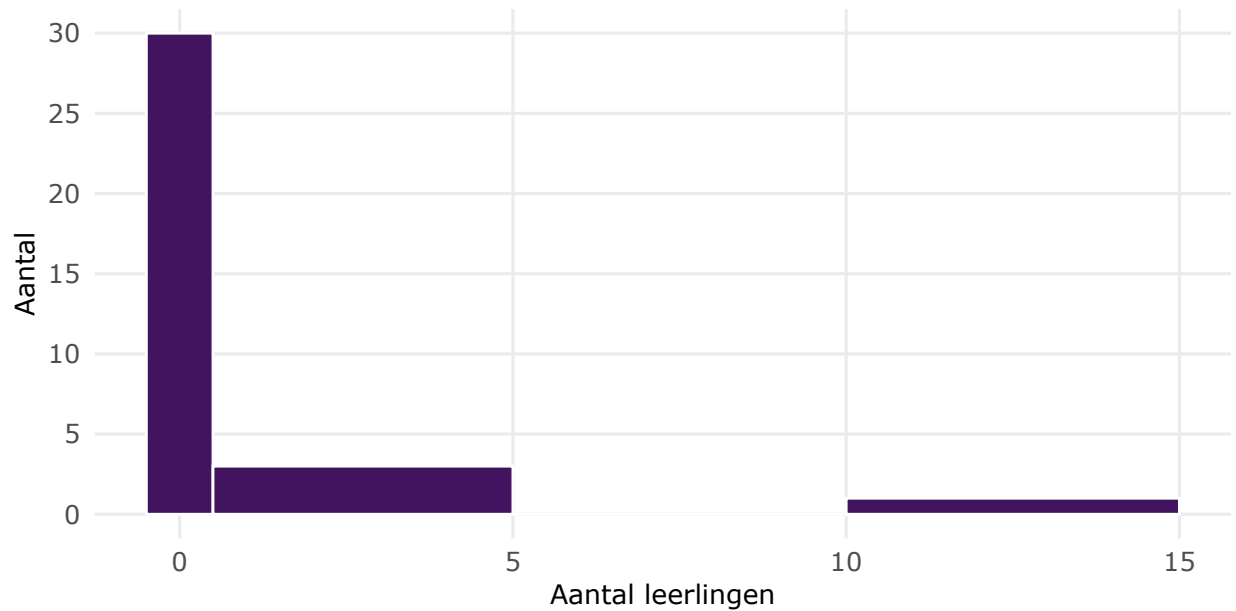

n = 46

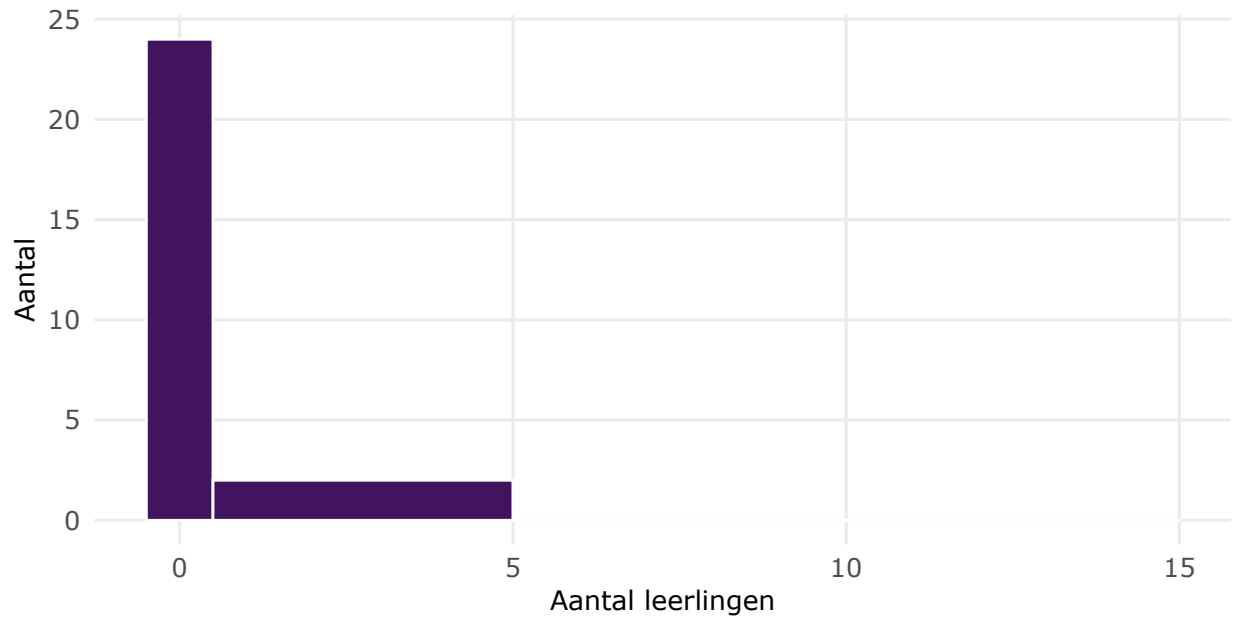
Hoeveel po-leerlingen heeft de school nu?*n = 38***Hoeveel vo-leerlingen heeft de school nu?***n = 27*

Geen contact

Met hoeveel van de po-leerlingen heeft de school in de periode van sluiting geen contact gehad?

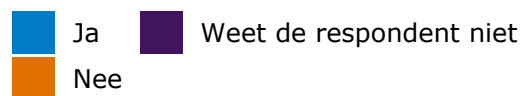
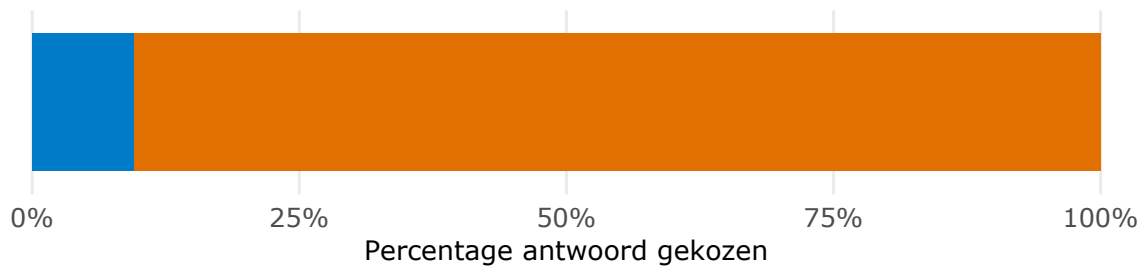

Met hoeveel van de vo-leerlingen heeft de school in de periode van sluiting geen contact gehad?

n = 26

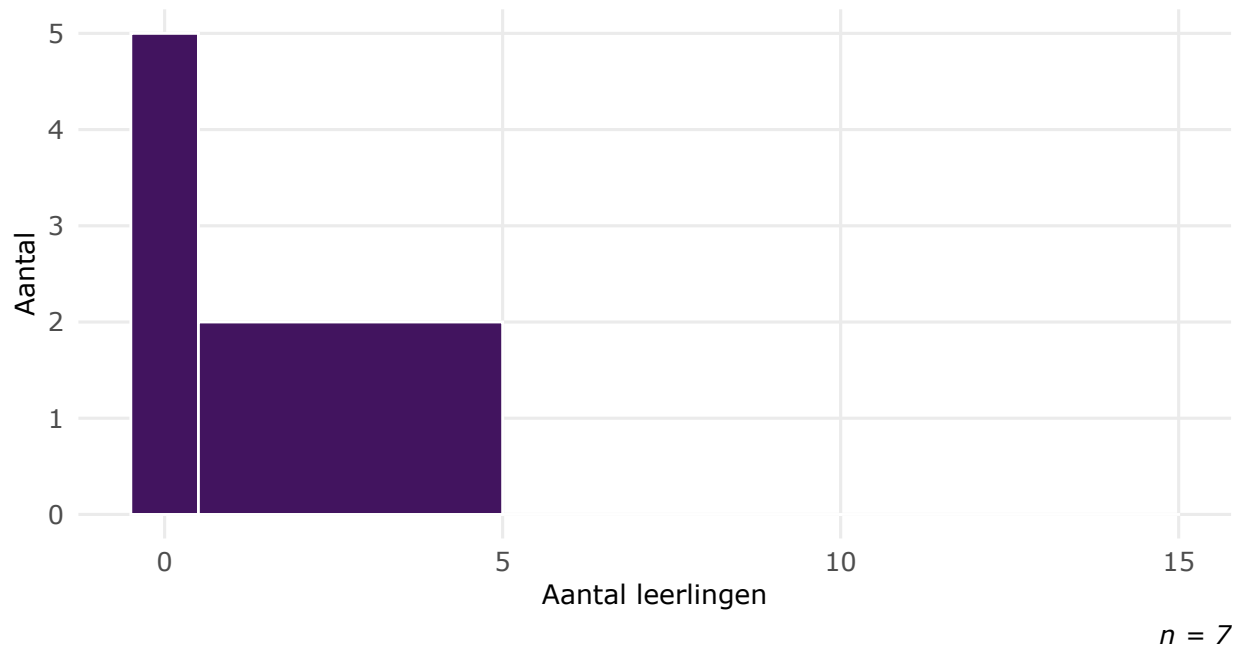
Zijn er leerlingen met wie de school nu geen contact krijgt?

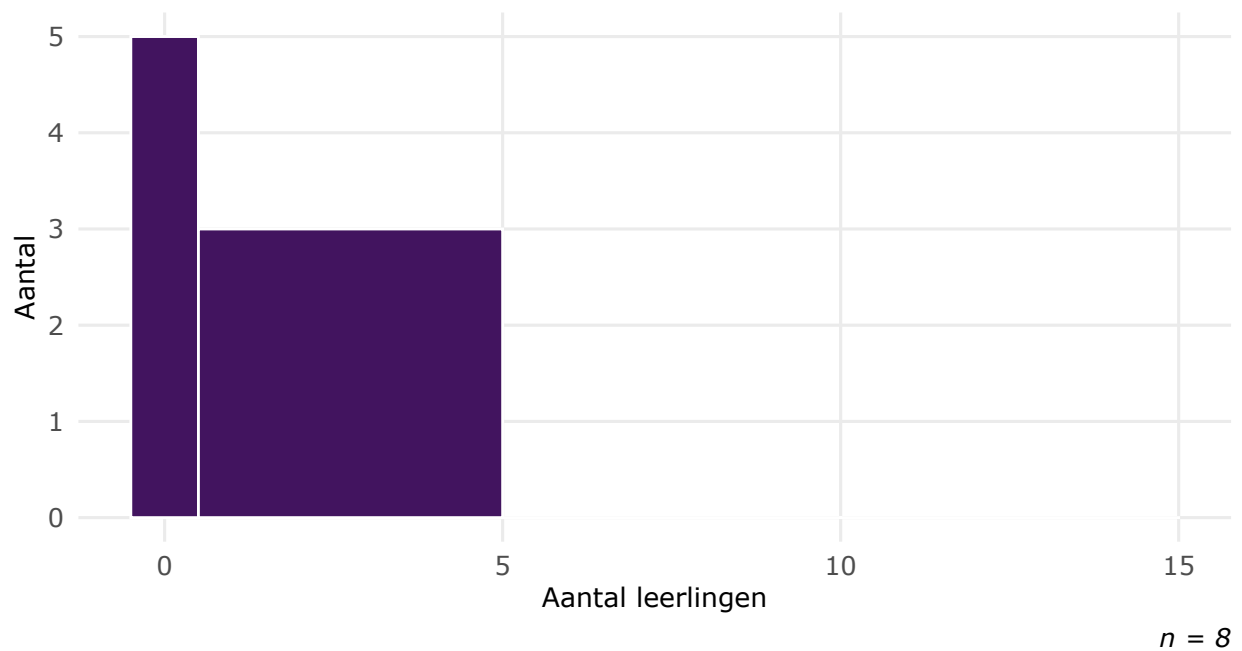
n = 42

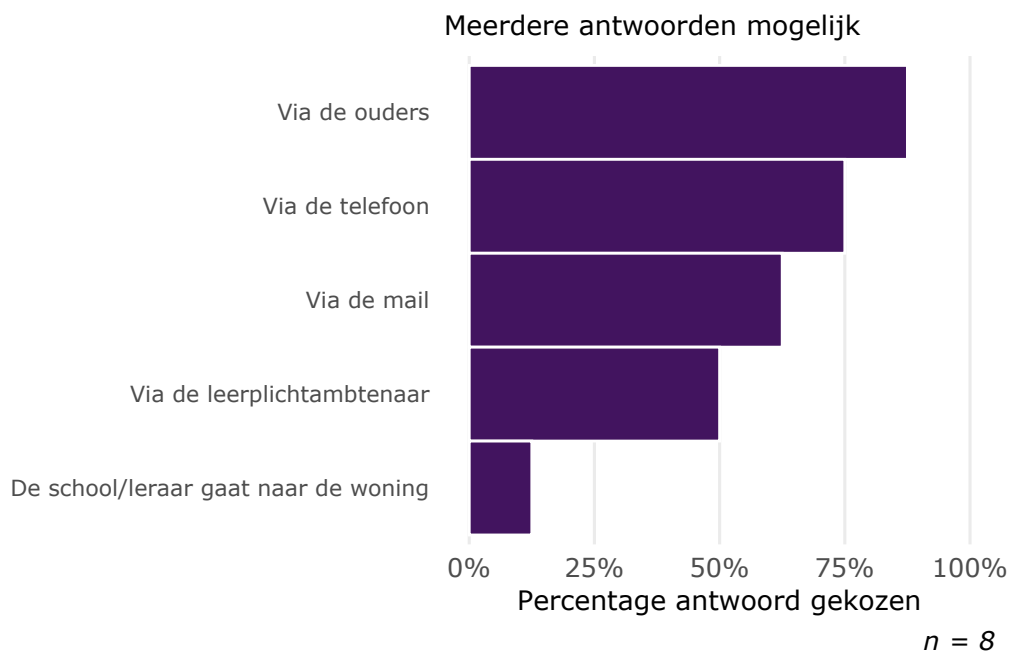
Met ongeveer hoeveel po-leerlingen krijgt de school nu geen contact?

Met ongeveer hoeveel vo-leerlingen krijgt de school nu geen contact?

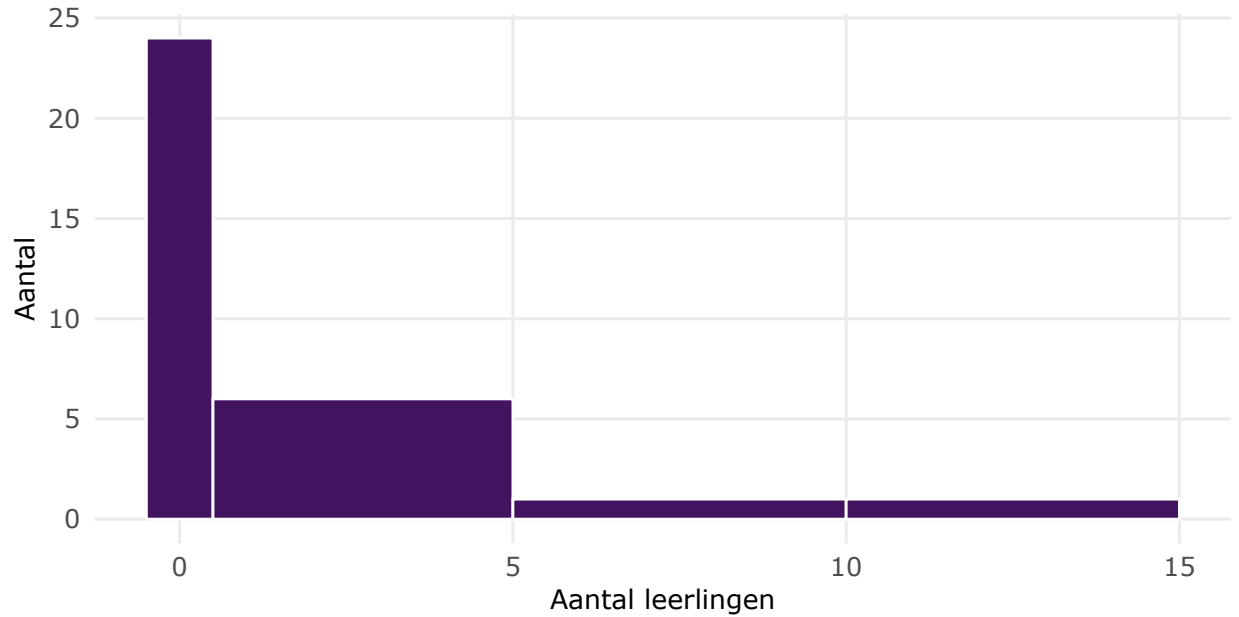

Op welke manier probeert de school contact te krijgen met de leerlingen waarmee de school nu geen contact heeft?

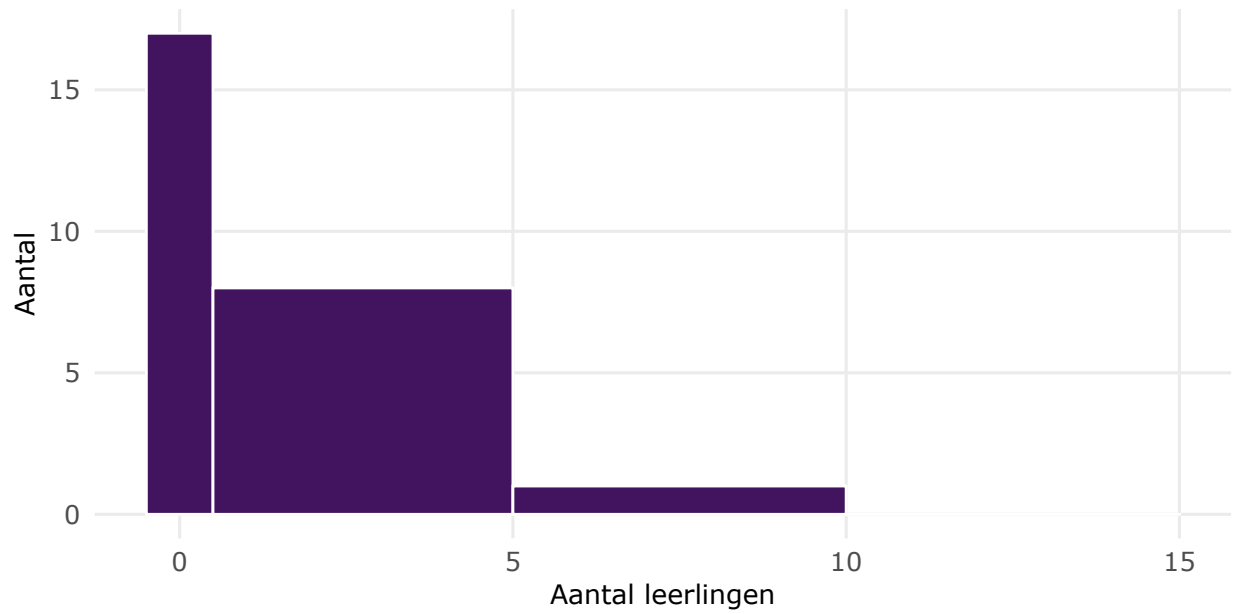
Afstandsonderwijs

Hoeveel po-leerlingen volgden het aangeboden programma niet toen de scholen gesloten waren?

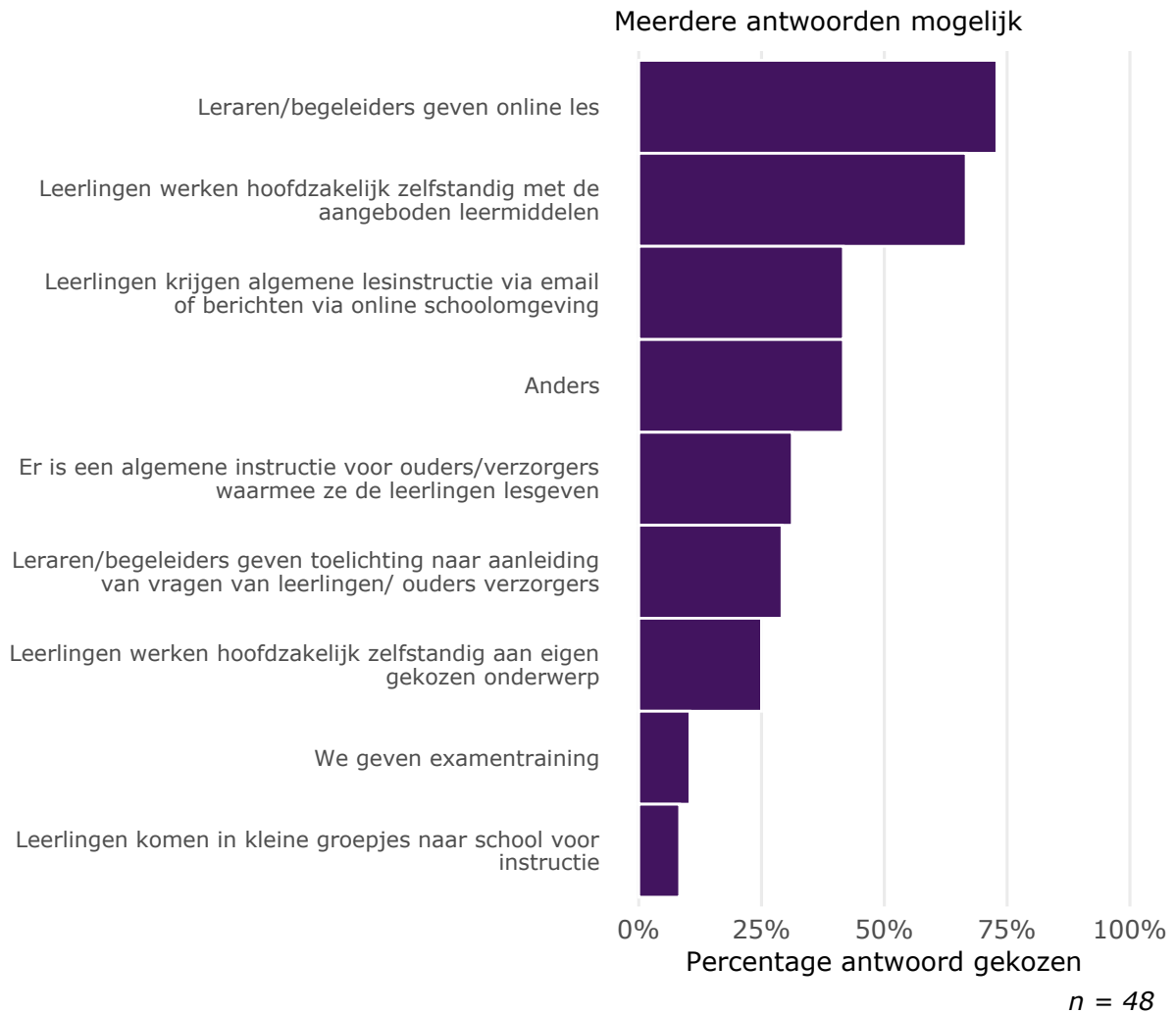

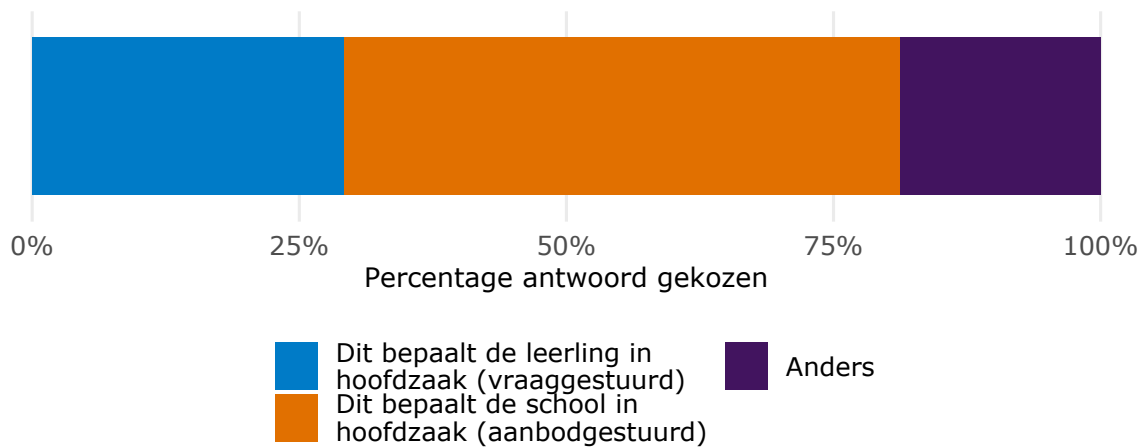
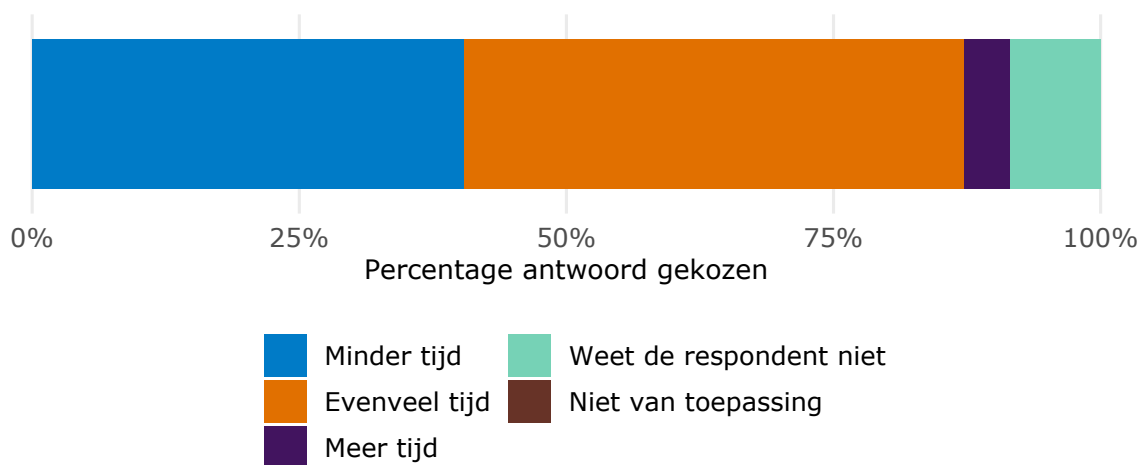
$n = 32$

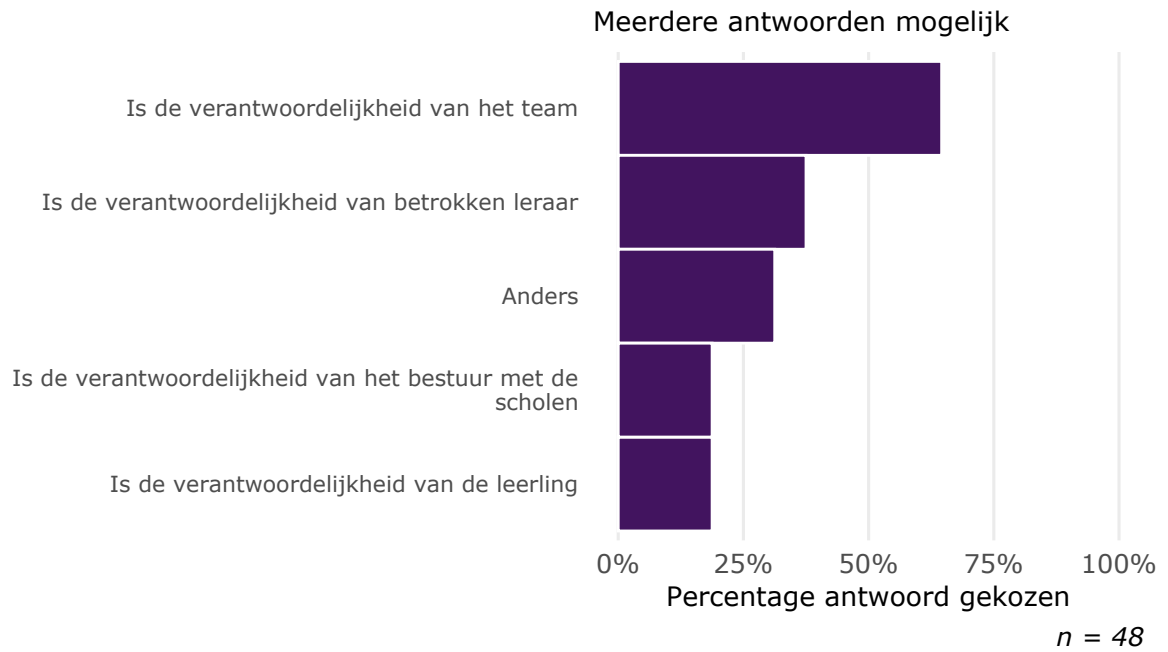
Hoeveel vo-leerlingen volgden het aangeboden programma niet toen de scholen gesloten waren?

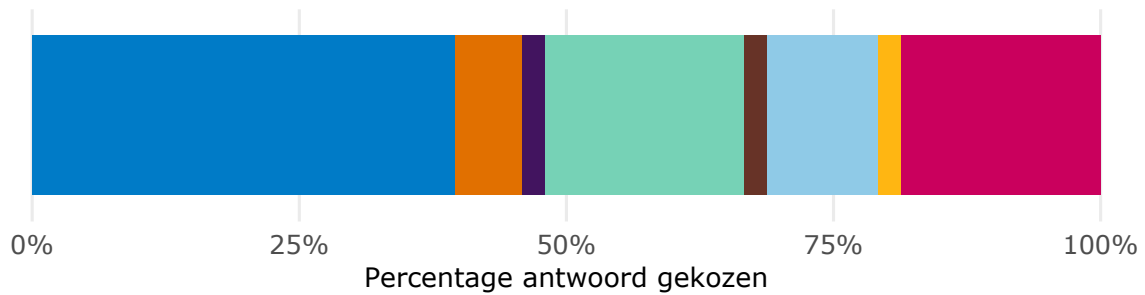
$n = 26$

Hoe gaf de school vorm en inhoud aan het onderwijs in de periode van het afstandsonderwijs?

Bepaalt de leerling zelf hoeveel tijd hij/zij gemiddeld besteedt aan het onderwijs?*n = 48***Hoeveel tijd besteedden de leerlingen gemiddeld aan het onderwijs in de periode van het afstandsonderwijs, in vergelijking met v??r COVID-19?***n = 47*

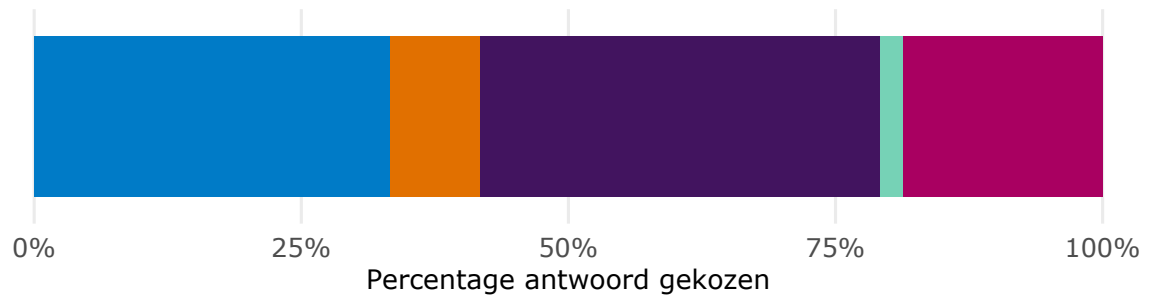
Hoe kwam de school tot afspraken over het onderwijsprogramma in de periode van afstandsonderwijs?

Wat was de inhoud van het onderwijs tijdens de periode van het afstandsonderwijs?

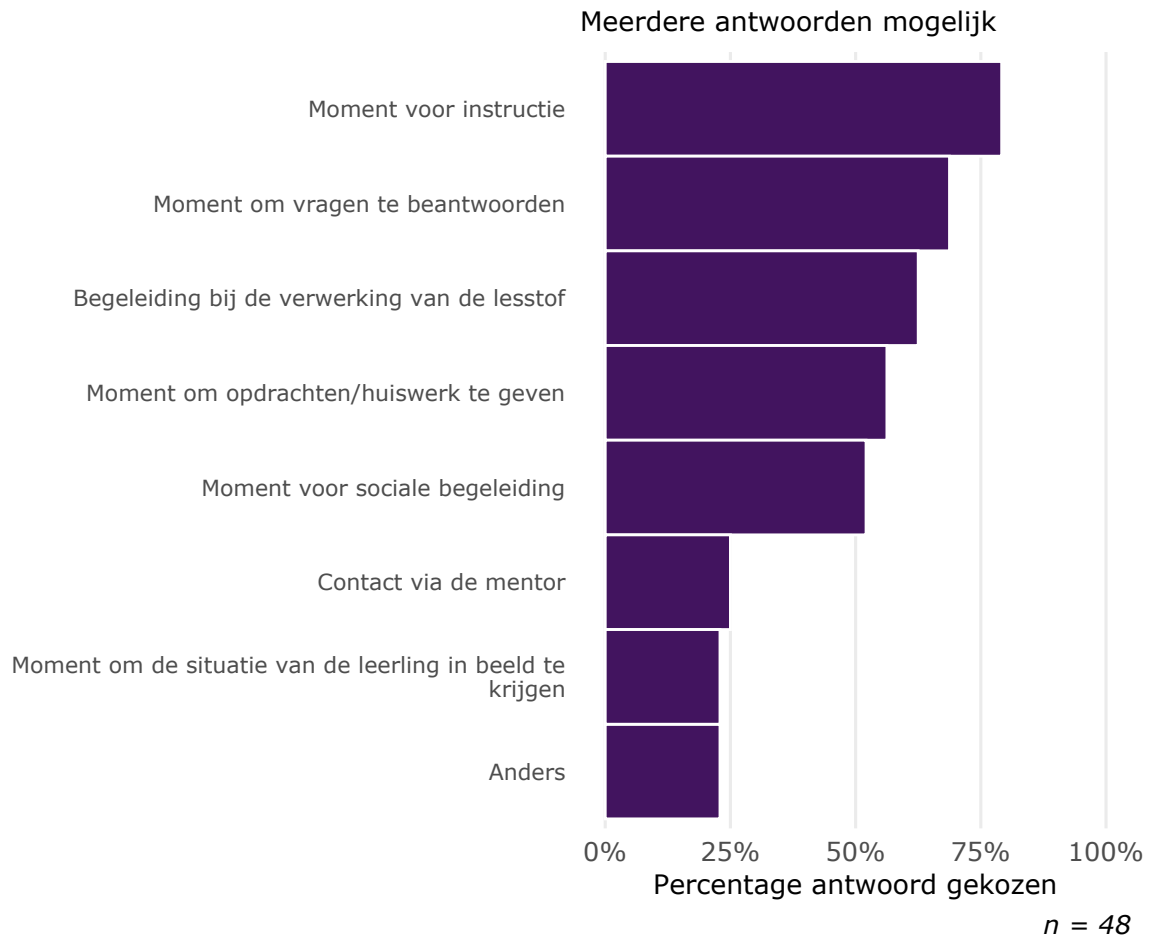

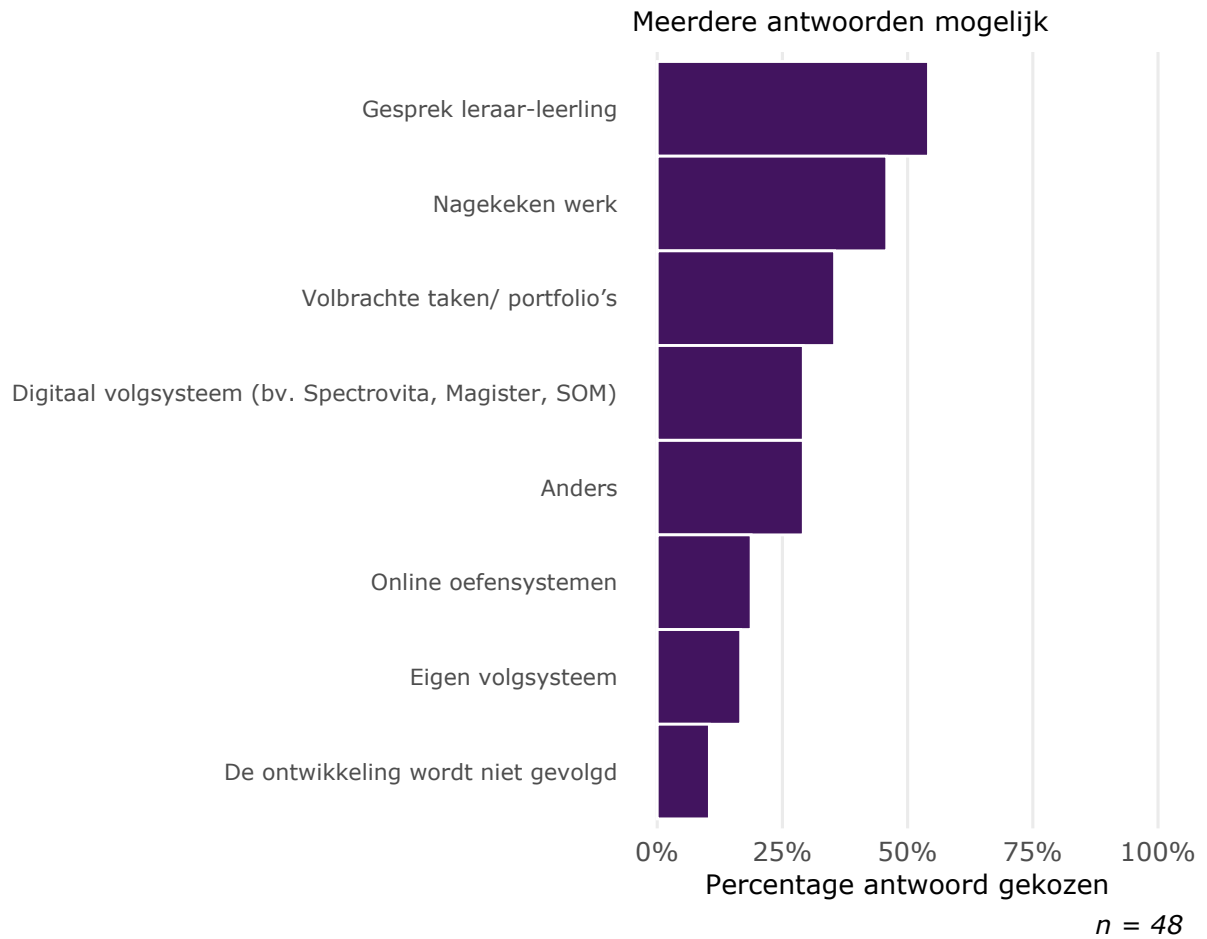
n = 48

Hoe vaak had iemand van de school contact met de leerling tijdens de periode van het afstandsonderwijs?

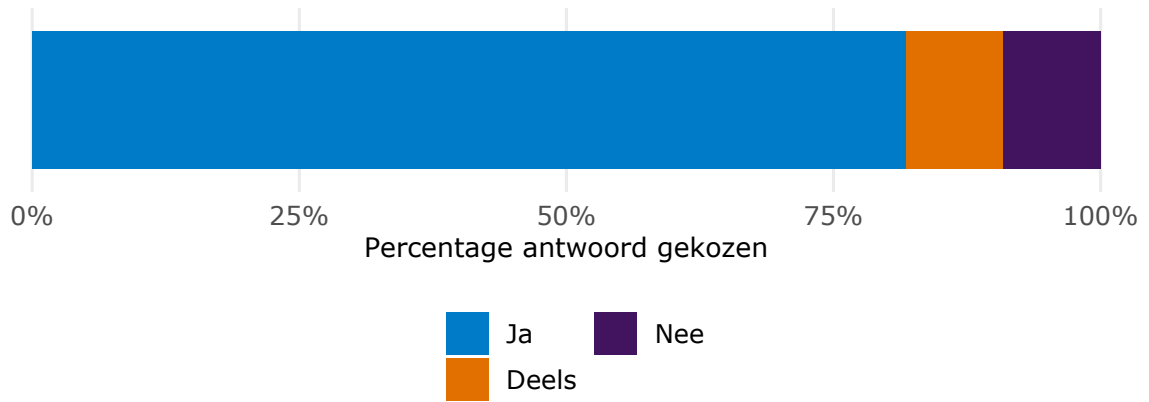
n = 48

Waaruit bestond het contact met de leerling tijdens de periode van het afstandsonderwijs?

Op welke wijze volgde de school de ontwikkeling van leerlingen tijdens de periode van het afstandsonderwijs?

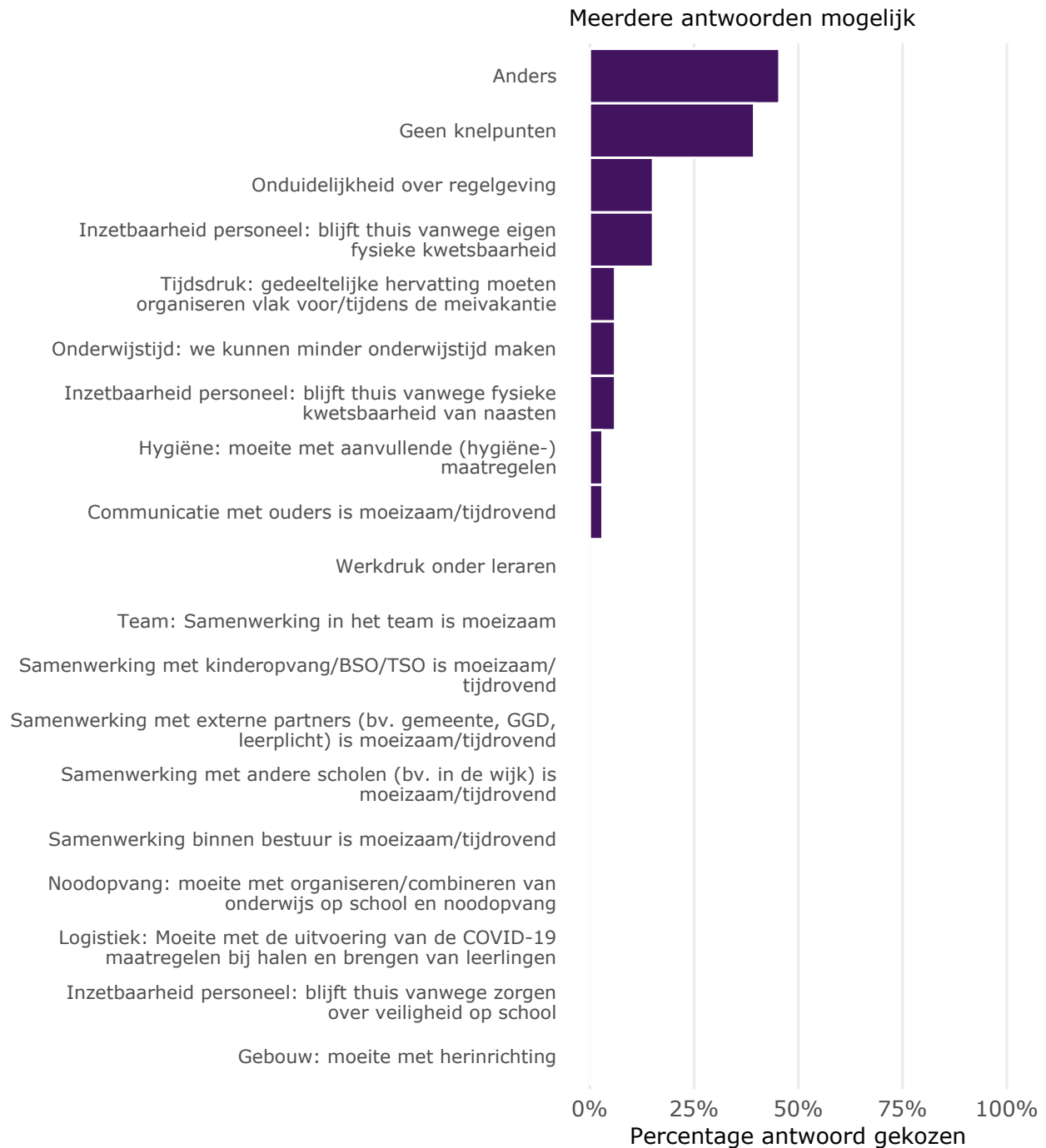
Gedeeltelijke herstart

Is de organisatie van de gedeeltelijke herstart naar tevredenheid gelukt?

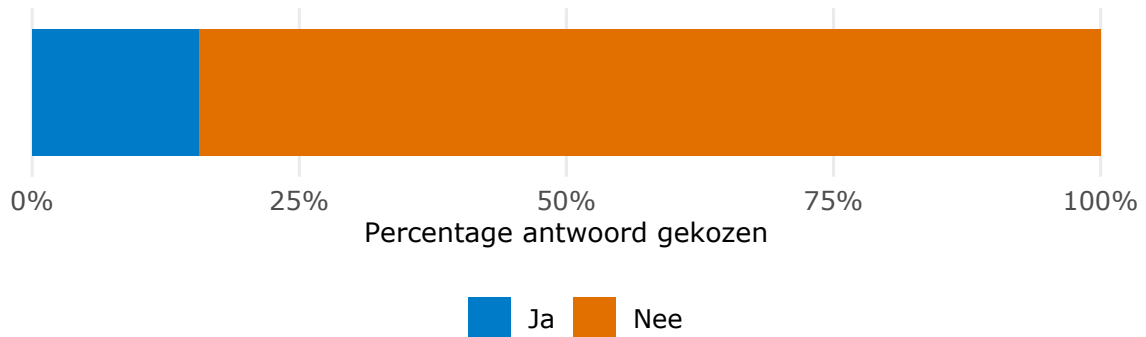
n = 33

Wat waren de knelpunten in de organisatie van de gedeeltelijke herstart?

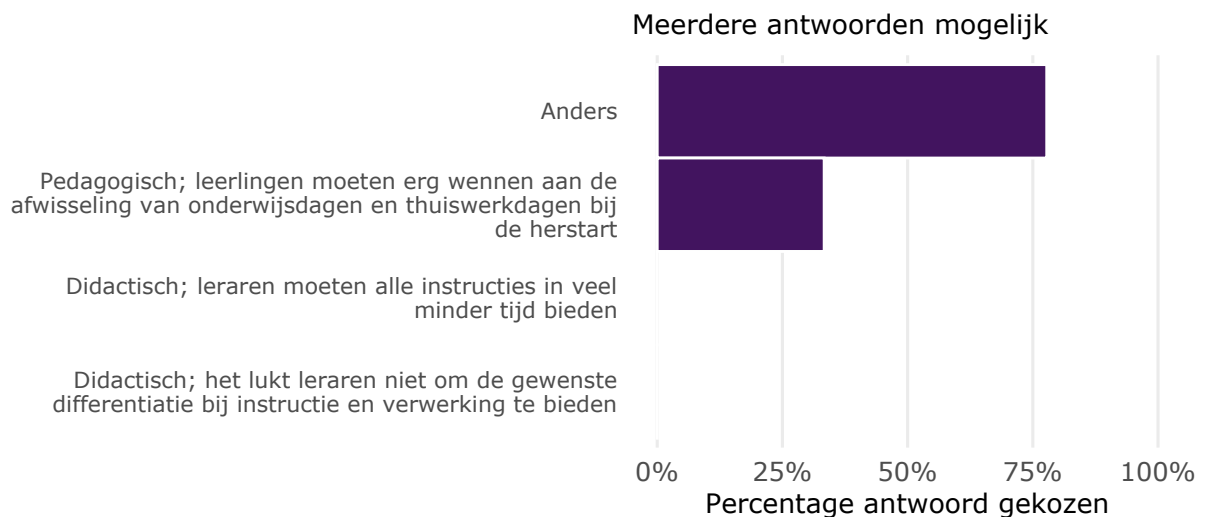
n = 33

Waren er knelpunten bij het vormgeven van het onderwijs na de gedeeltelijke herstart?

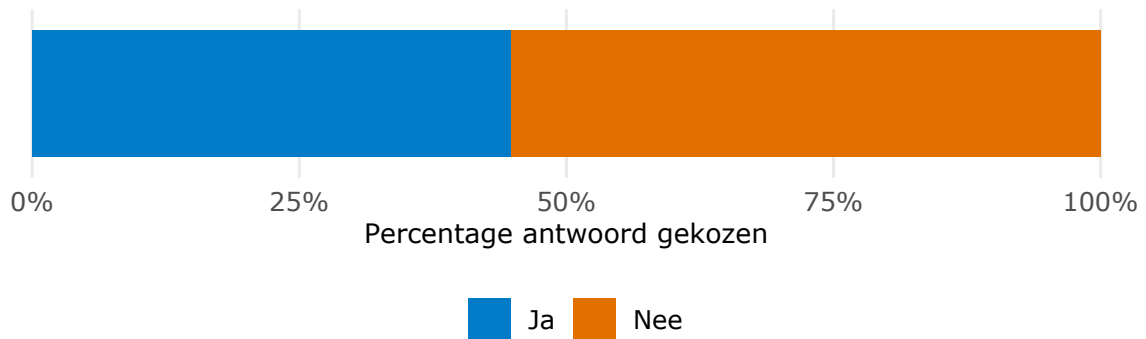
$n = 32$

Welke knelpunten waren er bij het vormgeven van het onderwijs na de gedeeltelijke herstart?

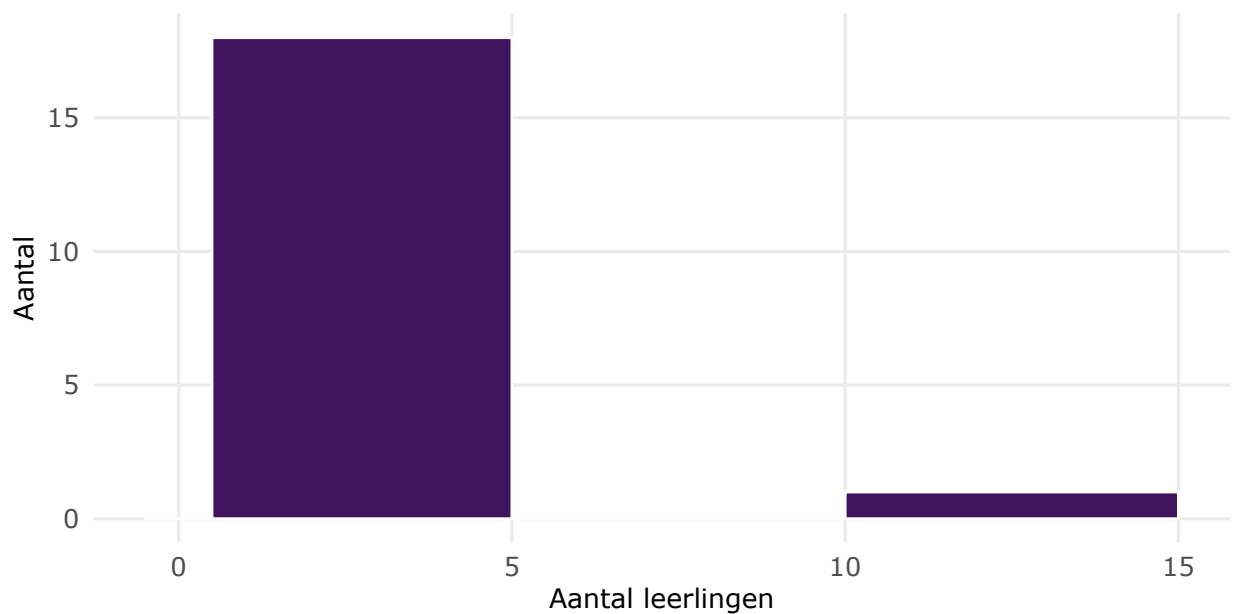
$n = 9$

Zijn alle leerlingen weer naar school gekomen op de dagen dat ze werden verwacht, bij de gedeeltelijke herstart?

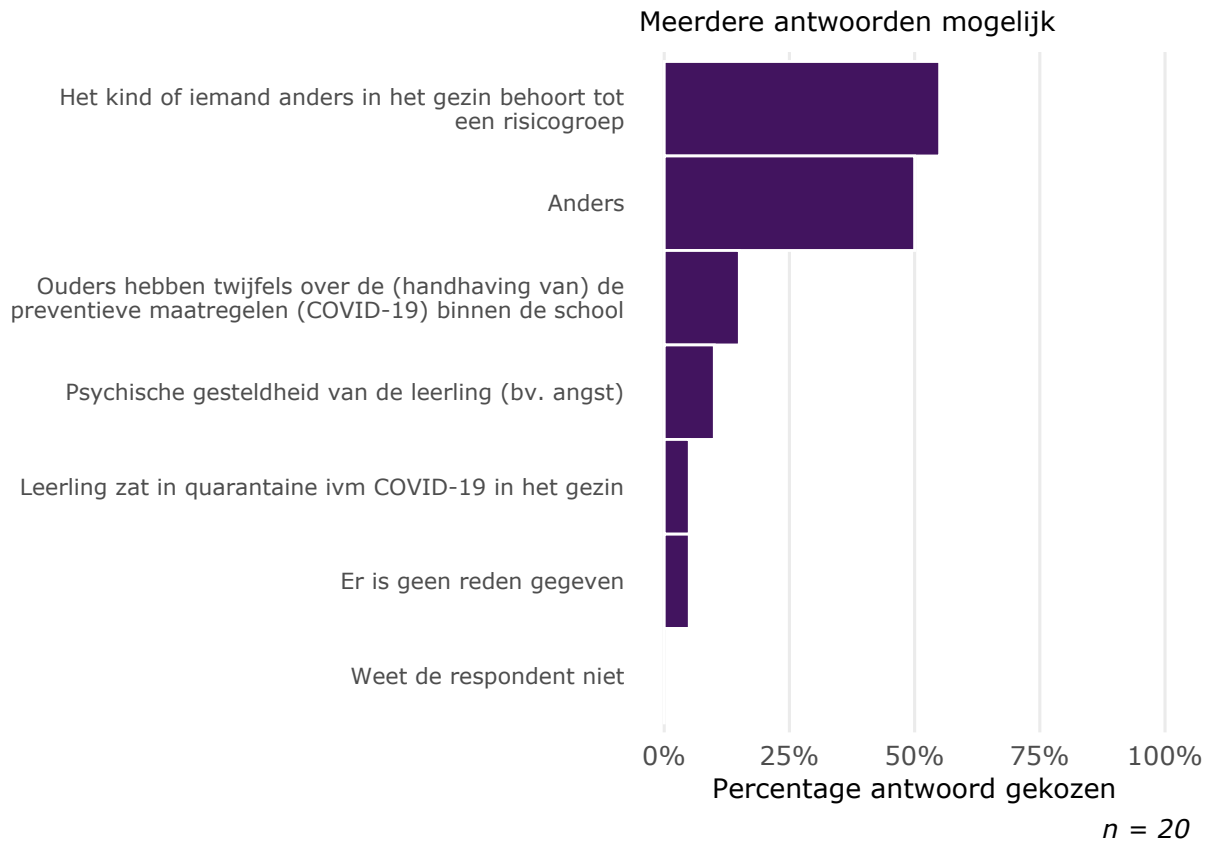

$n = 29$

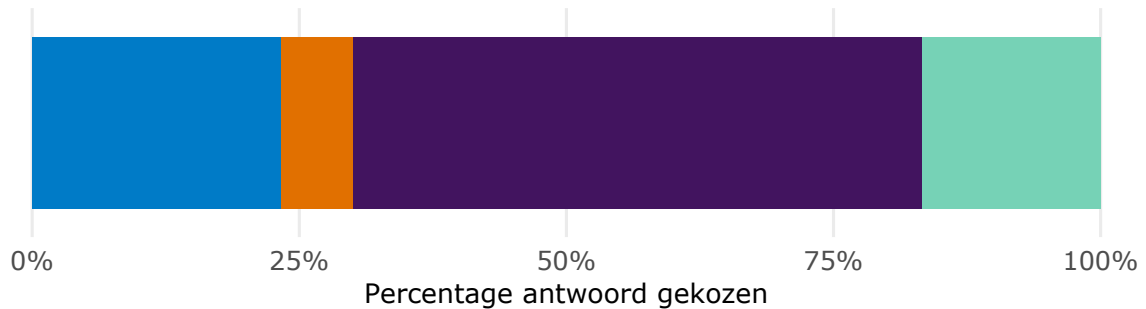
Indien niet alle leerlingen bij de gedeeltelijke herstart weer naar school zijn gekomen, hoeveel leerlingen kwamen niet naar school na de meivakantie?

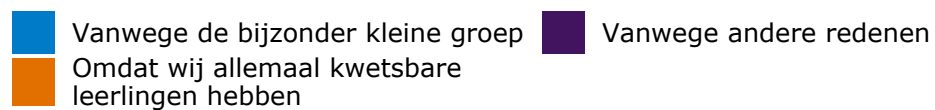
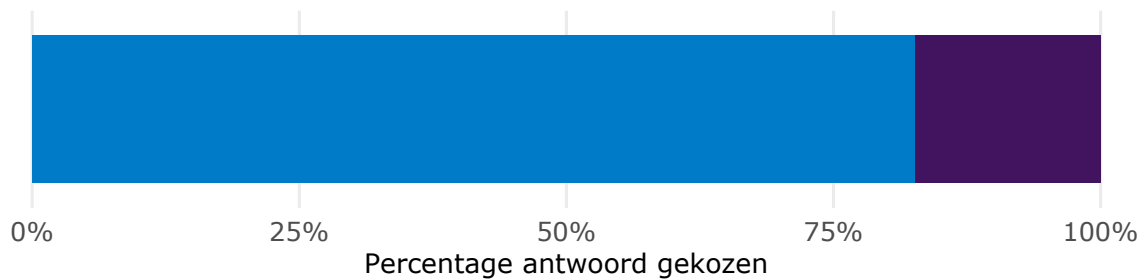
$n = 19$

Indien niet alle leerlingen weer naar school zijn gekomen na de meivakantie, wat waren de redenen die ouders daarvoor gaven?

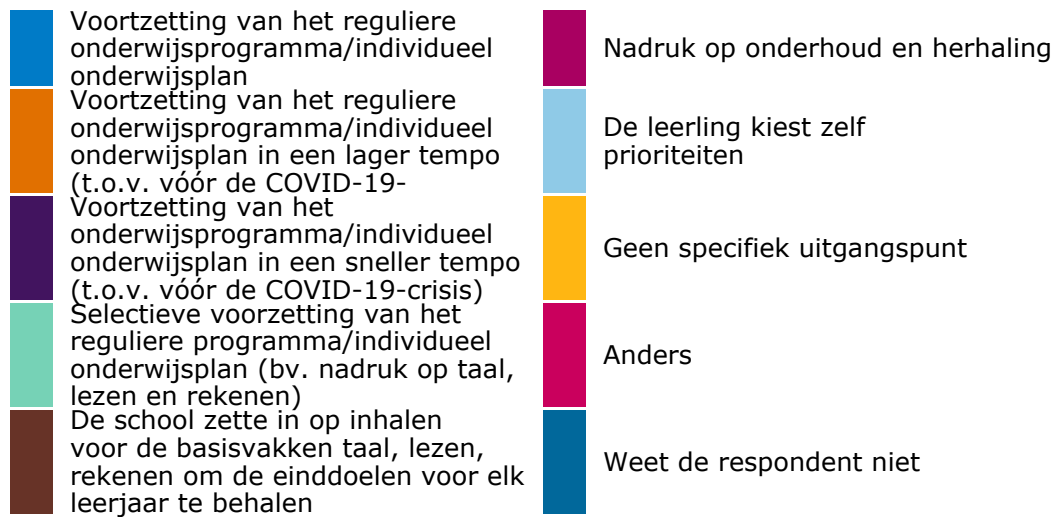
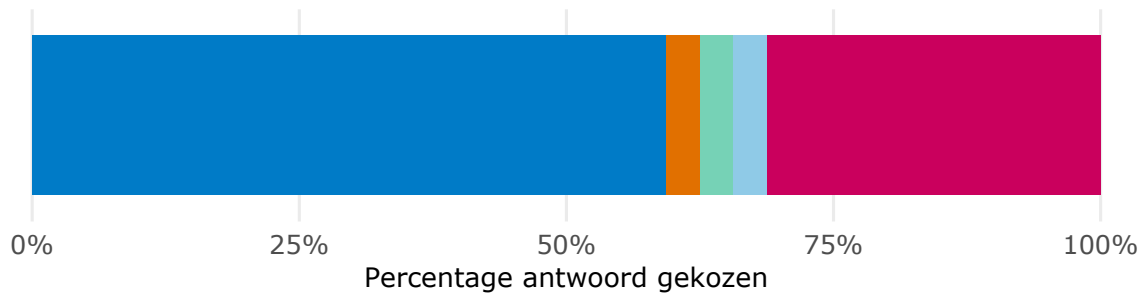
Wat was de hoofdlijn van de organisatie van het onderwijs bij de gedeeltelijke herstart?

n = 30

Indien bij de gedeeltelijke herstart alle leerlingen naar school zijn gekomen, waarom was dit?

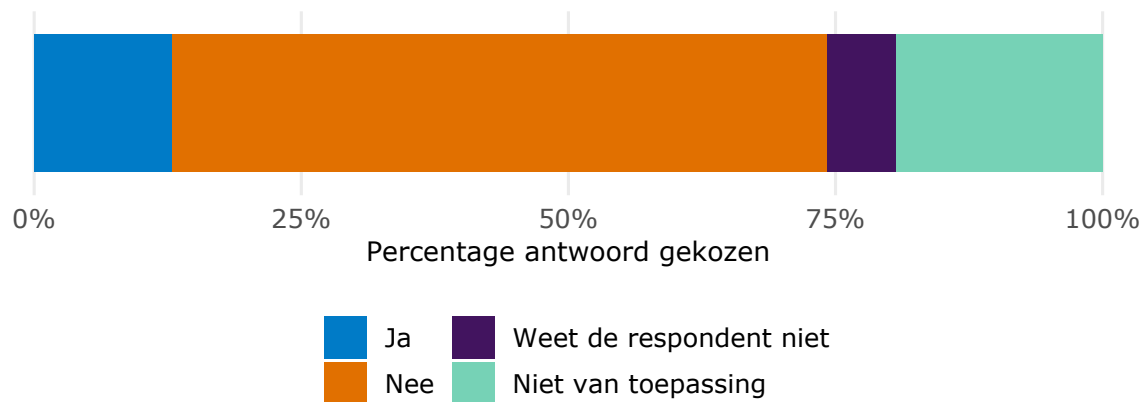
n = 23

Wat was de inhoud van het onderwijs tijdens de gedeeltelijke herstart?

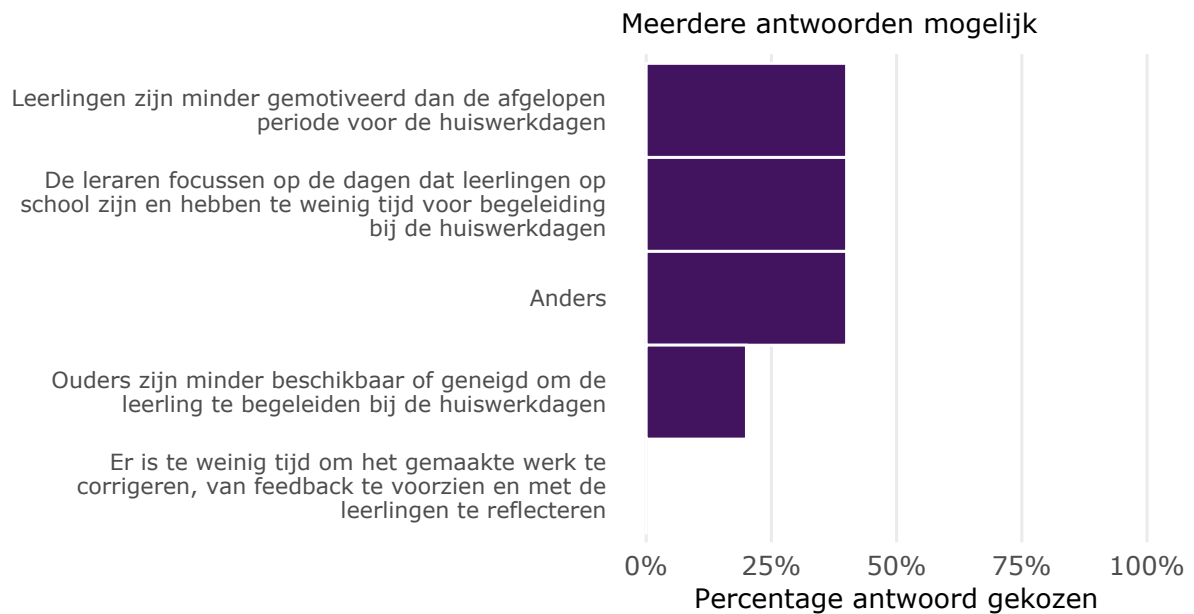
$n = 32$

Waren er specifieke knelpunten bij het thuiswerk tijdens de gedeeltelijke herstart?

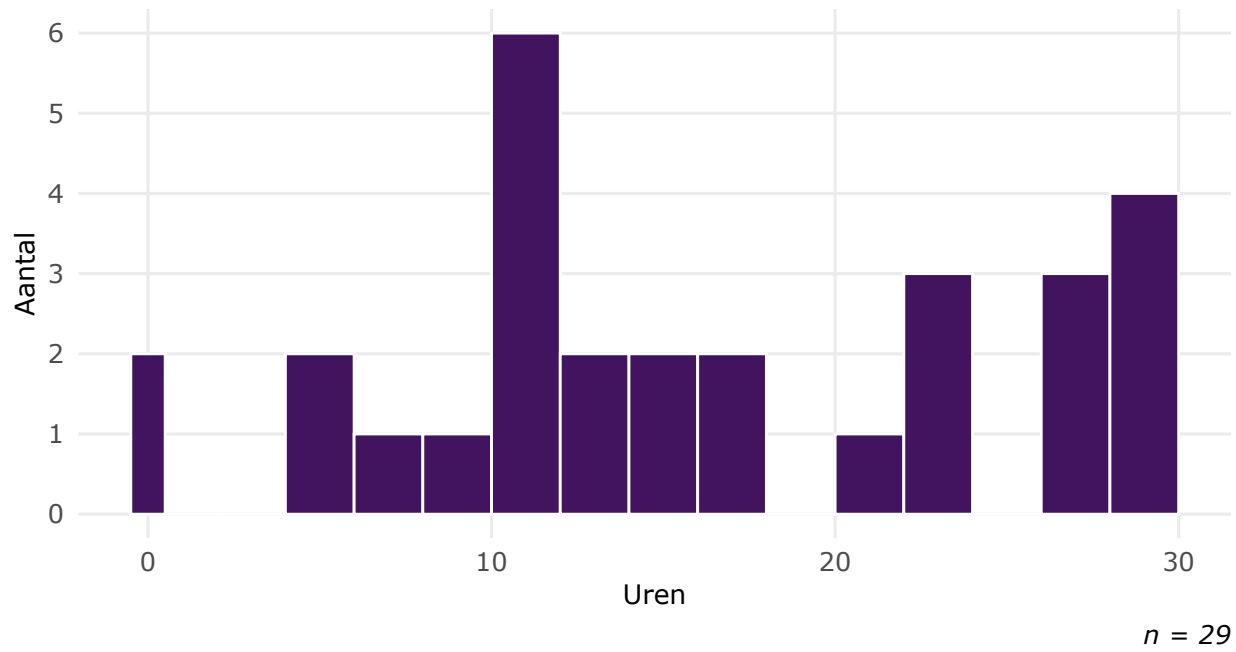
n = 31

Welke knelpunten waren er bij het thuiswerk tijdens de gedeeltelijke herstart?

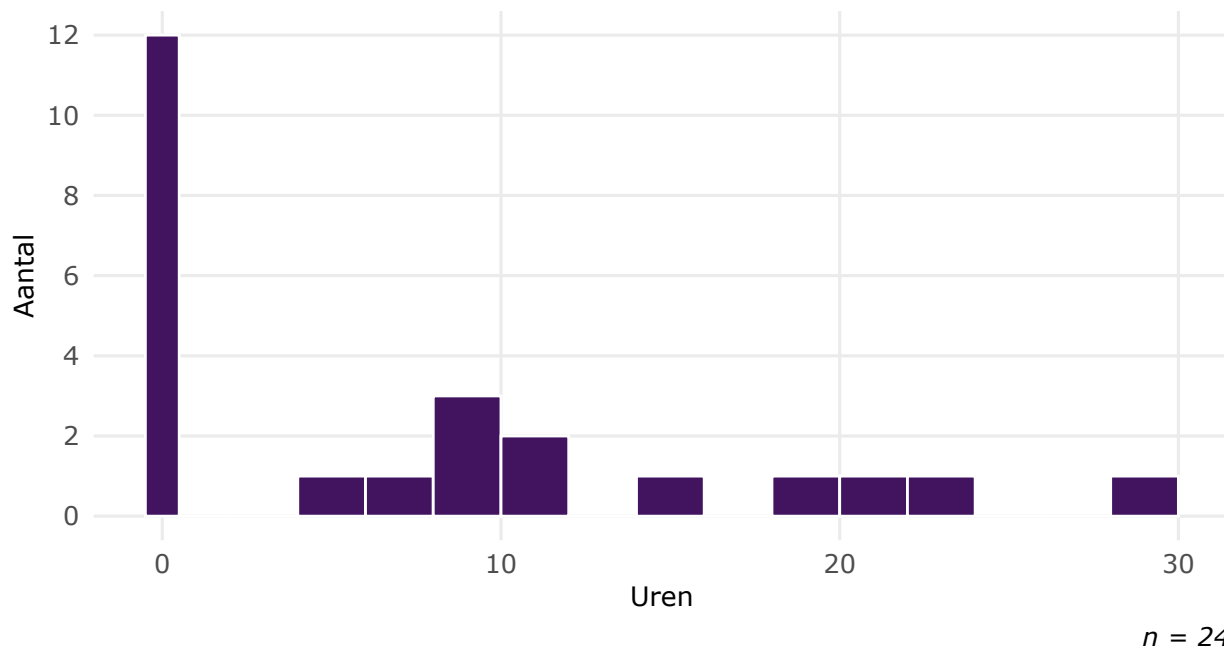

n = 5

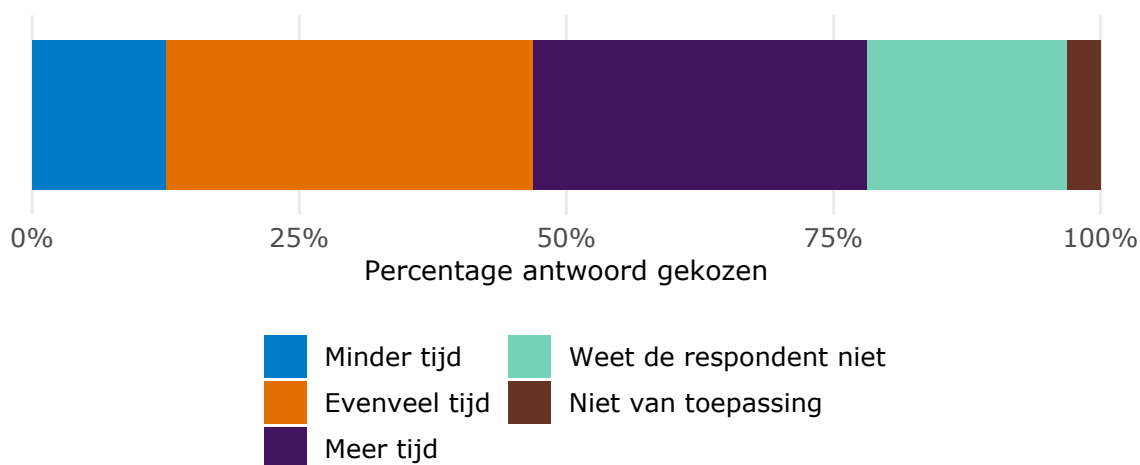
Wat was de geplande onderwijstijd OP SCHOOL tijdens de gedeeltelijke herstart? (in uren per week)

Wat was de geplande onderwijstijd THUIS tijdens de gedeeltelijke herstart? (in uren per week)

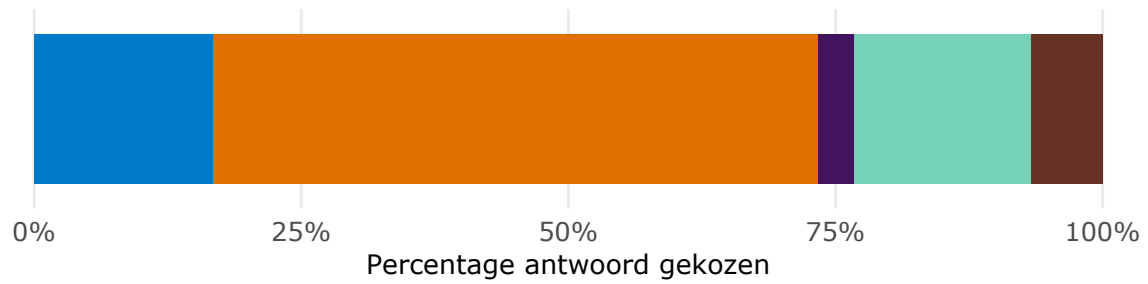

Hoeveel tijd besteedden de leerlingen gemiddeld aan het onderwijs in de periode van gedeeltelijke herstart, in vergelijking met vóór COVID-19?

n = 32

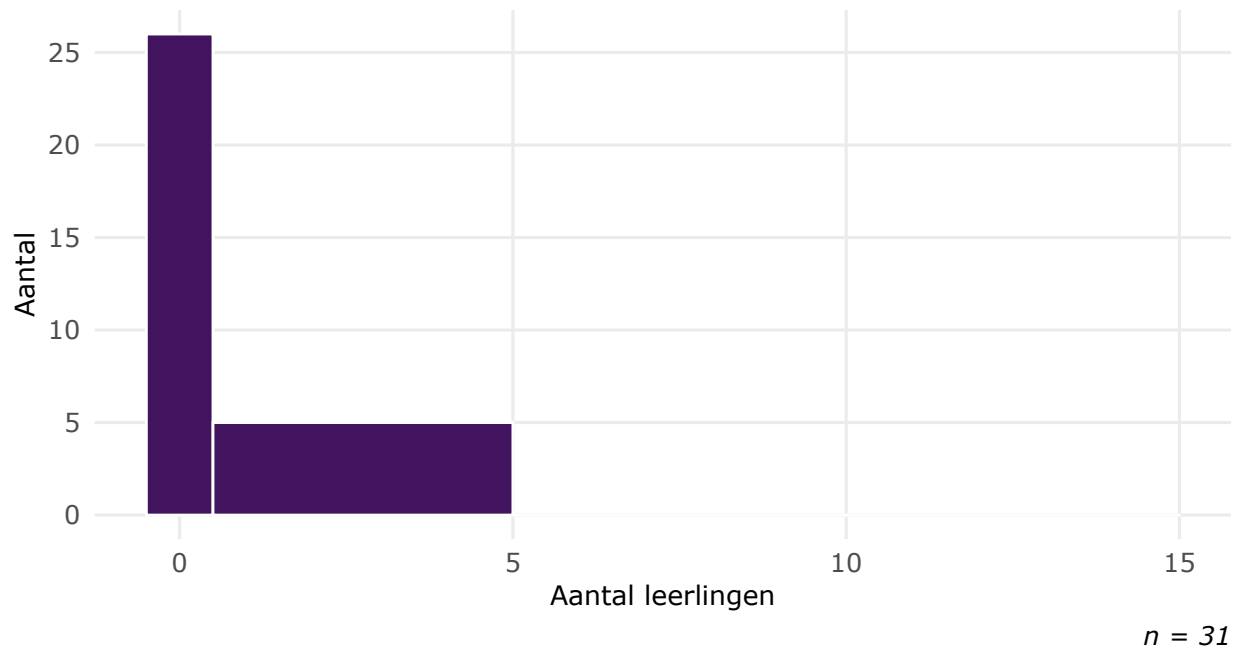
Hoeveel tijd besteedden de leerlingen gemiddeld aan het onderwijs in de periode van gedeeltelijke herstart, in vergelijking met de periode van afstandsonderwijs?

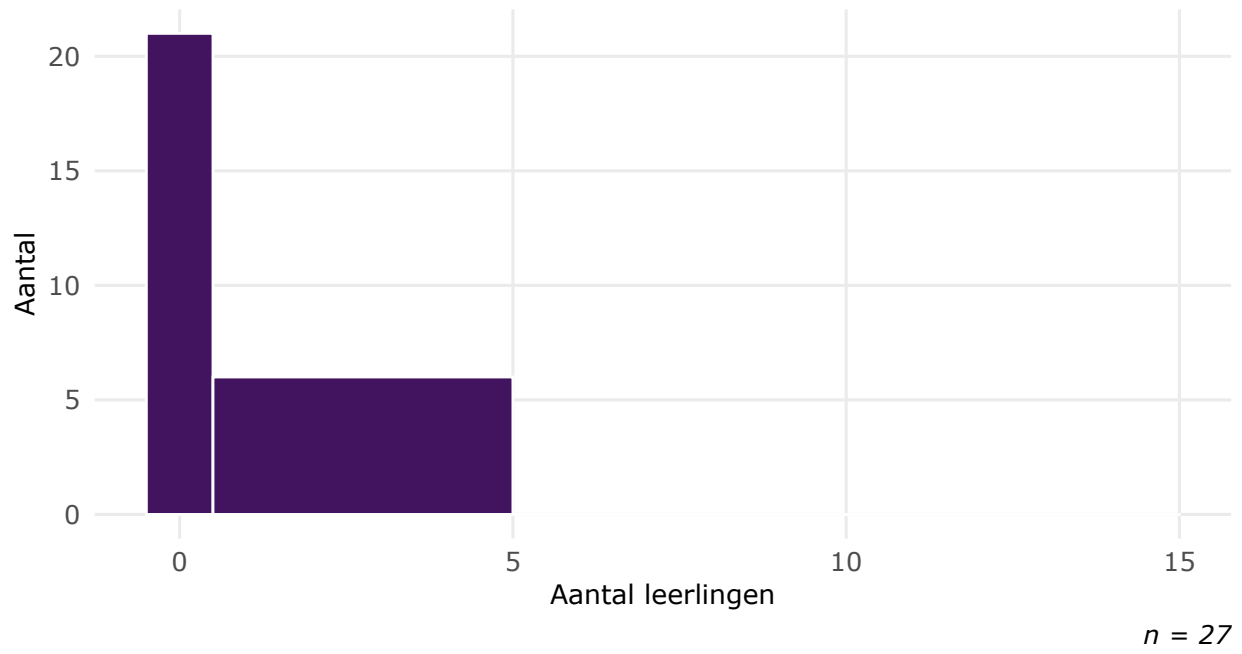
n = 30

Volledige herstart

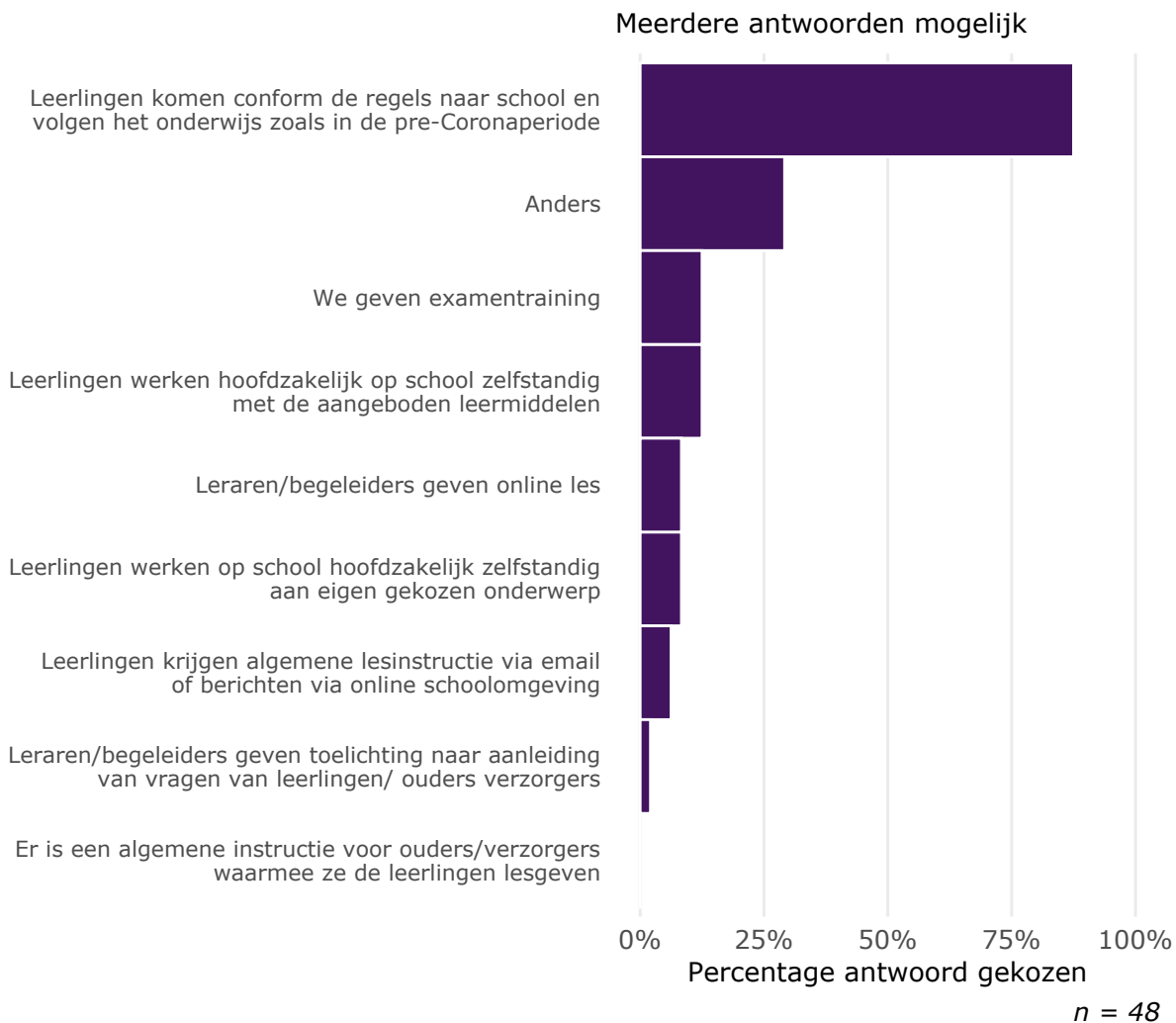
Hoeveel po-leerlingen volgen nu het aangeboden programma niet?

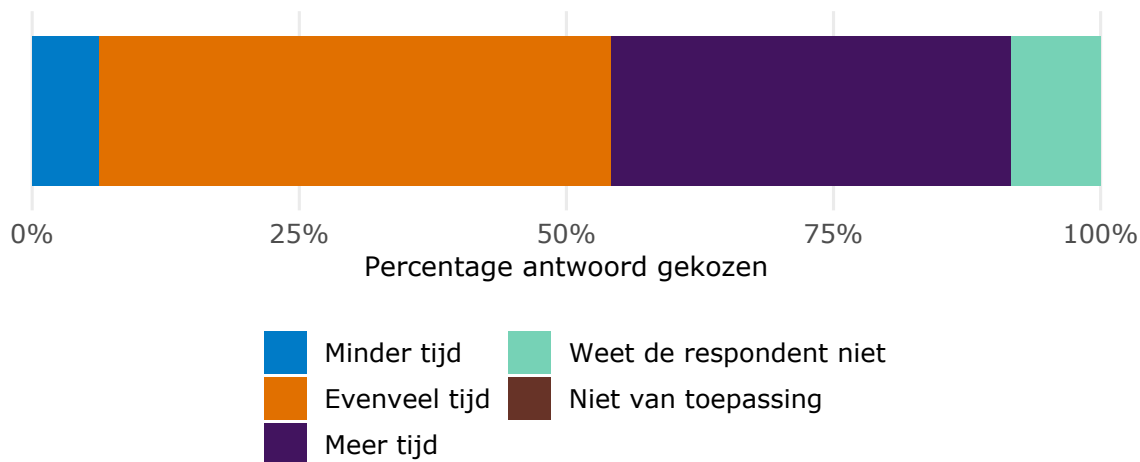
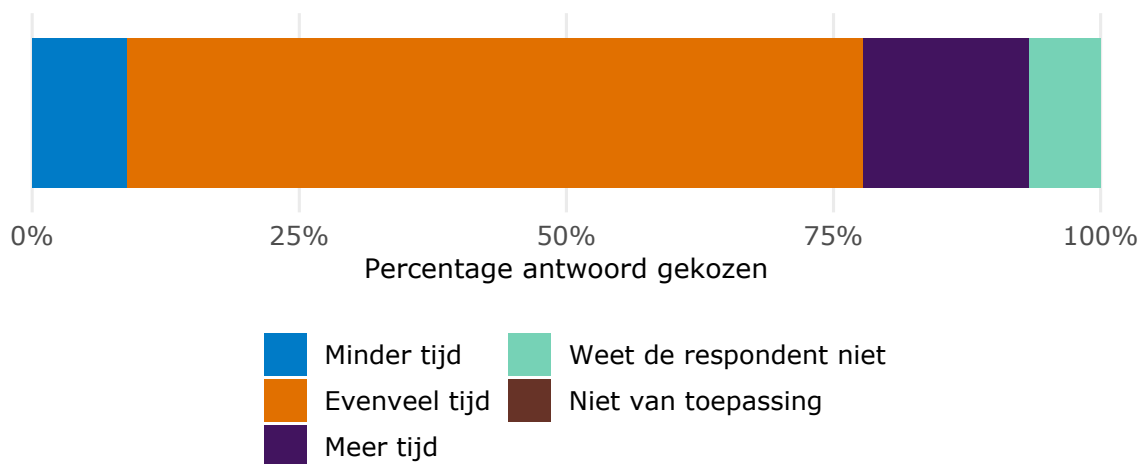

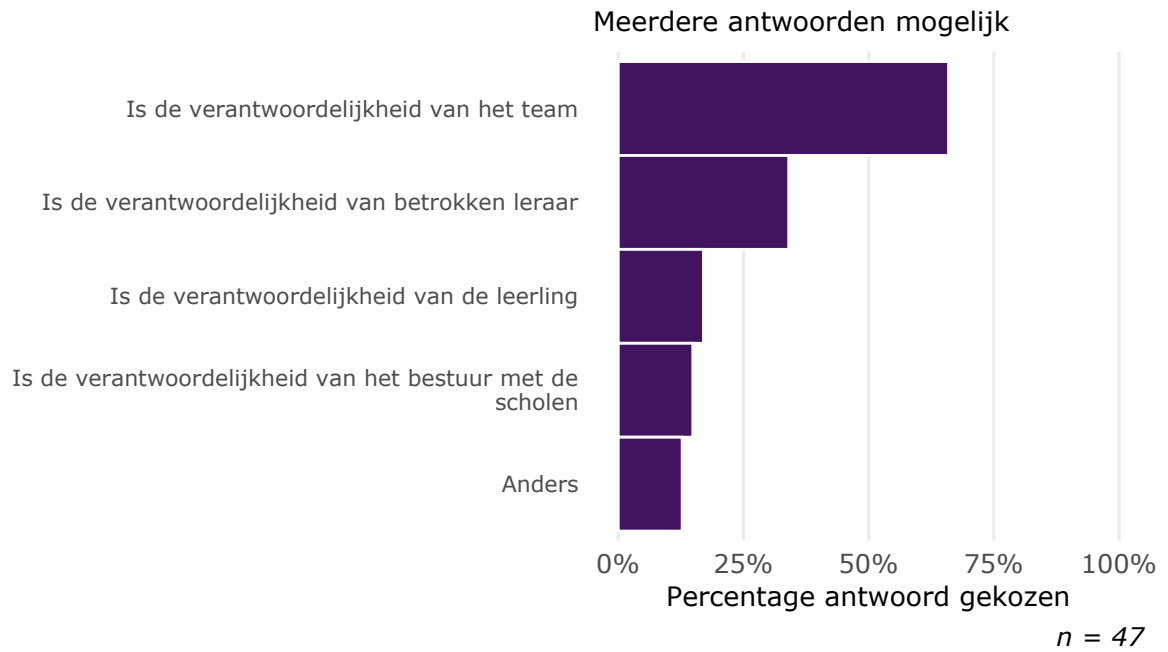
Hoeveel vo-leerlingen volgen nu het aangeboden programma niet?

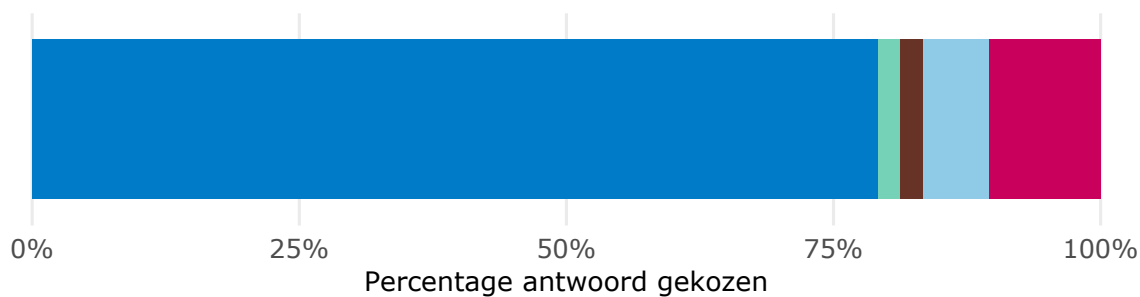

Hoe geeft de school nu vorm en inhoud aan het onderwijs?

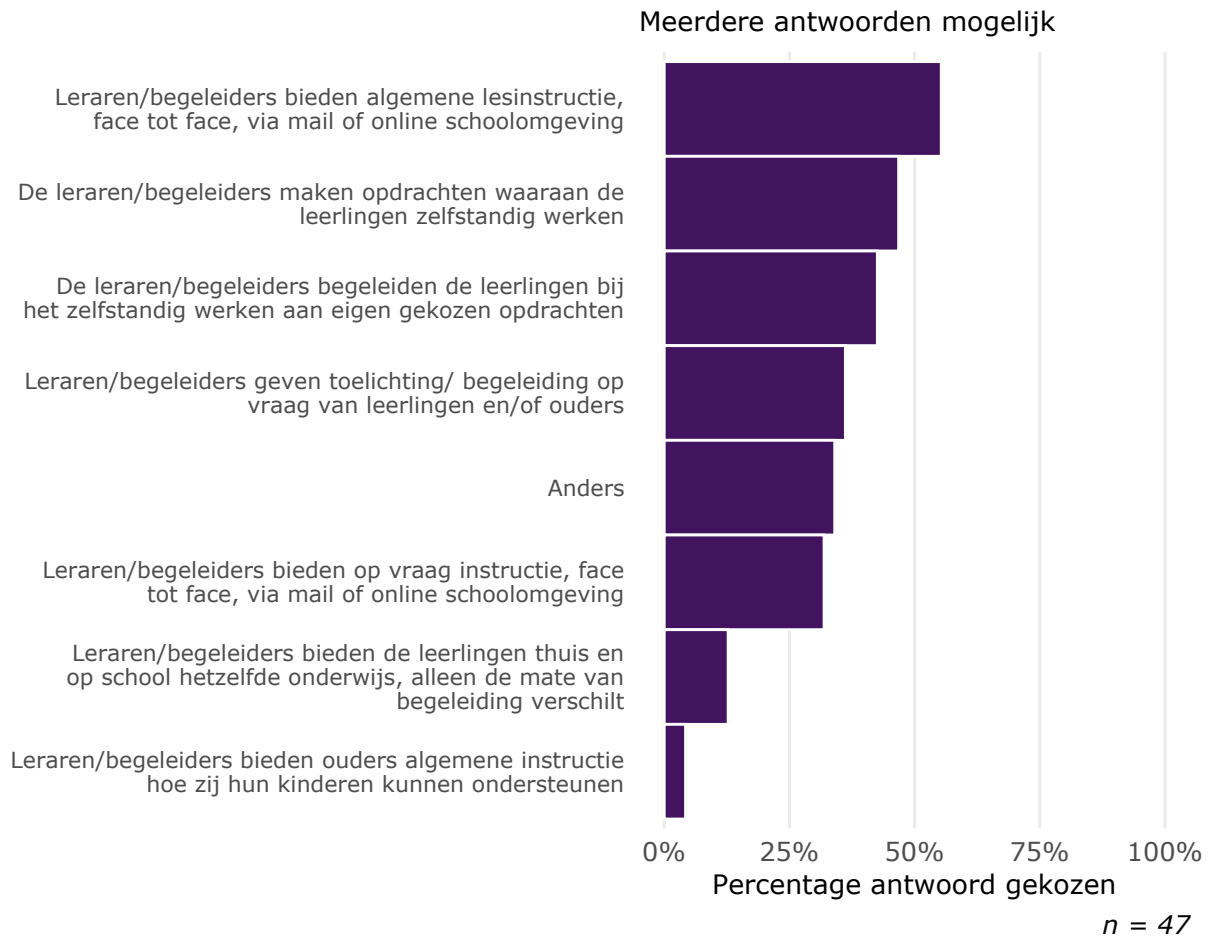
Hoeveel tijd besteden de leerlingen nu gemiddeld aan het onderwijs in vergelijking met de afgelopen periode (vanaf sluiting tot opening)?*n = 48***Hoeveel tijd besteden de leerlingen nu gemiddeld aan het onderwijs in vergelijking met v??r COVID-19?***n = 45*

Hoe zijn de afspraken over het huidige onderwijsprogramma tot stand gekomen?

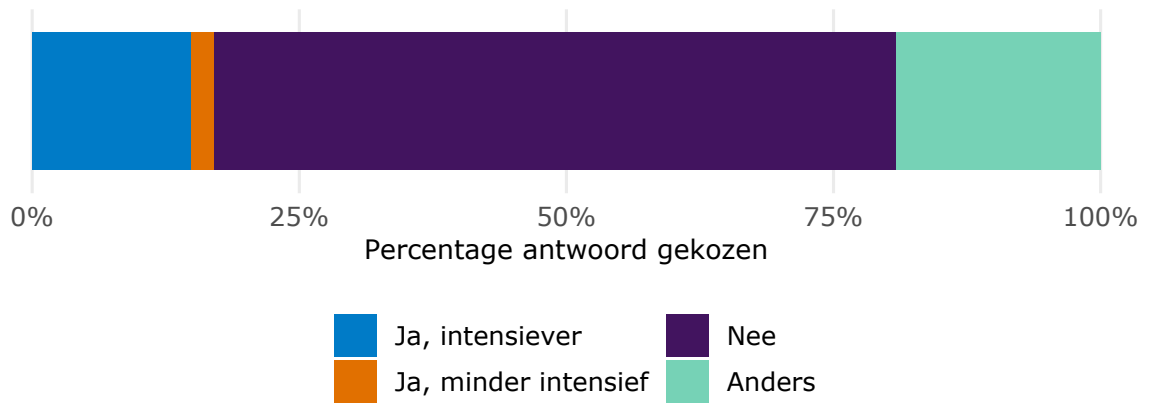
Wat is nu de onderwijsinhoud?

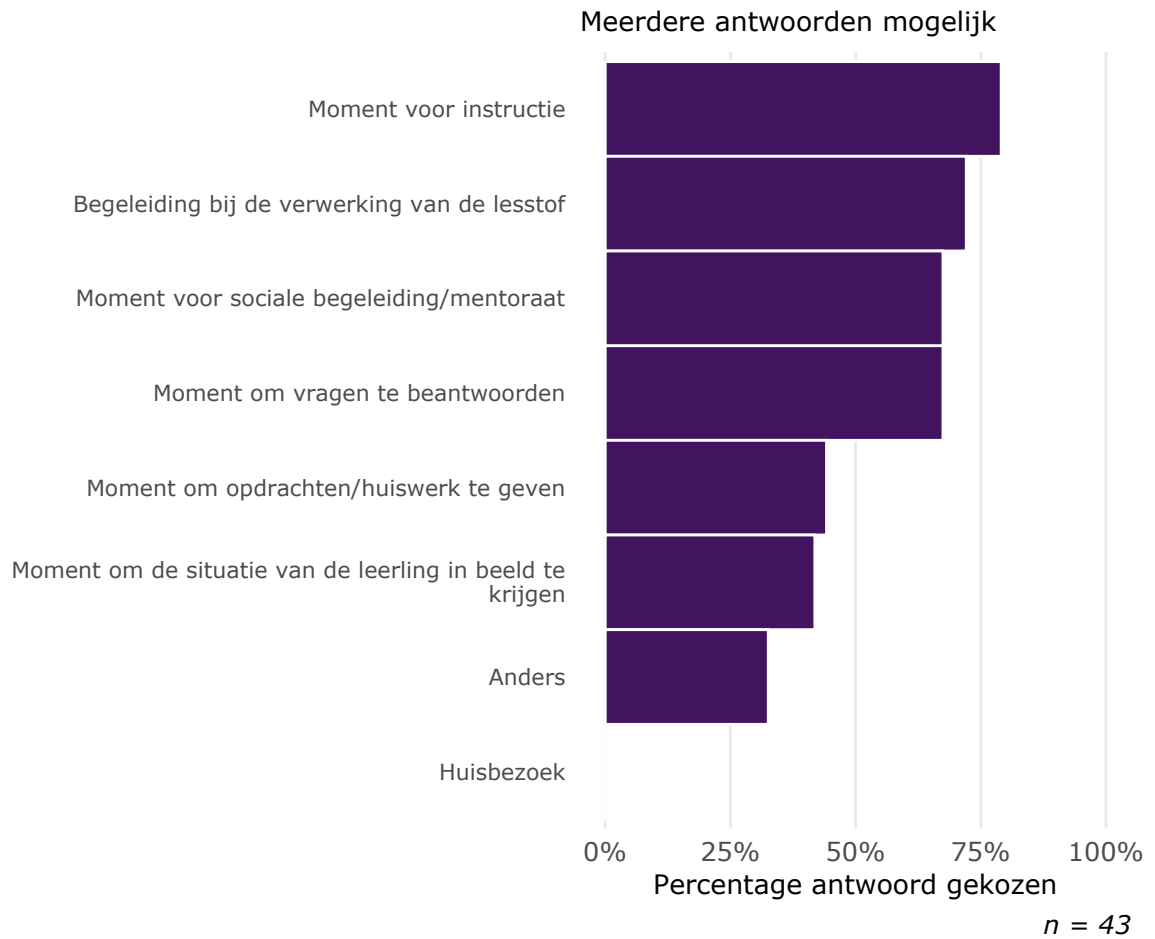
n = 48

Hoe begeleidt de school nu het leerproces van de leerlingen?

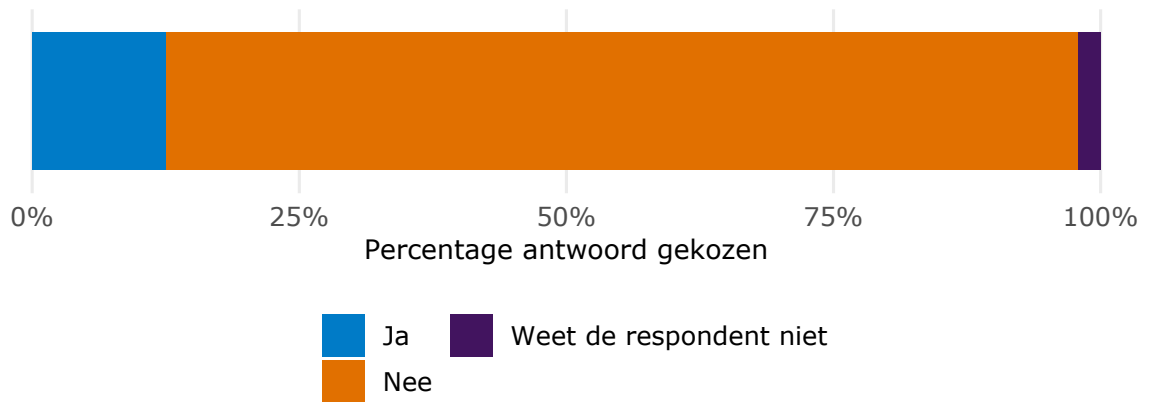
Is het contact met de leerling veranderd t.o.v. v??r de COVID-19-crisis?

n = 47

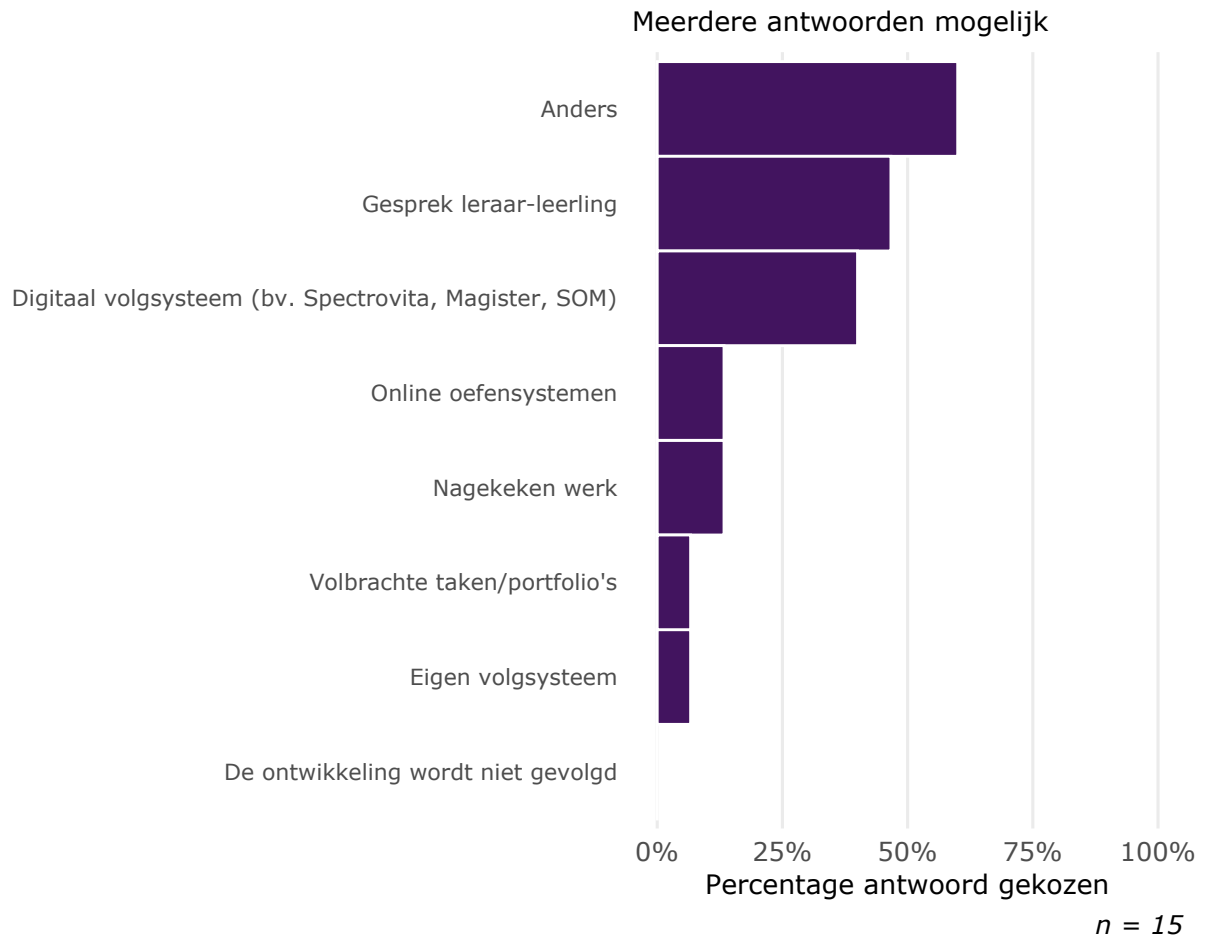
Waaruit bestaat het contact met de leerling nu?

Is de wijze van het volgen van de ontwikkeling van de leerlingen nu anders?

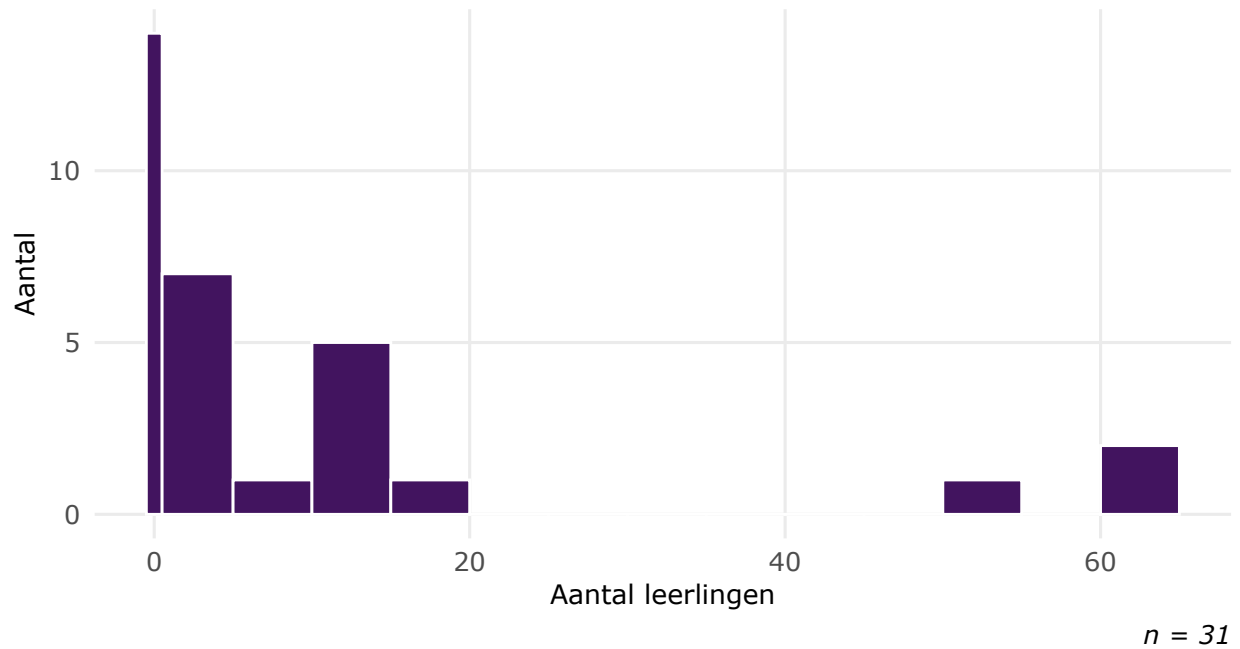
n = 48

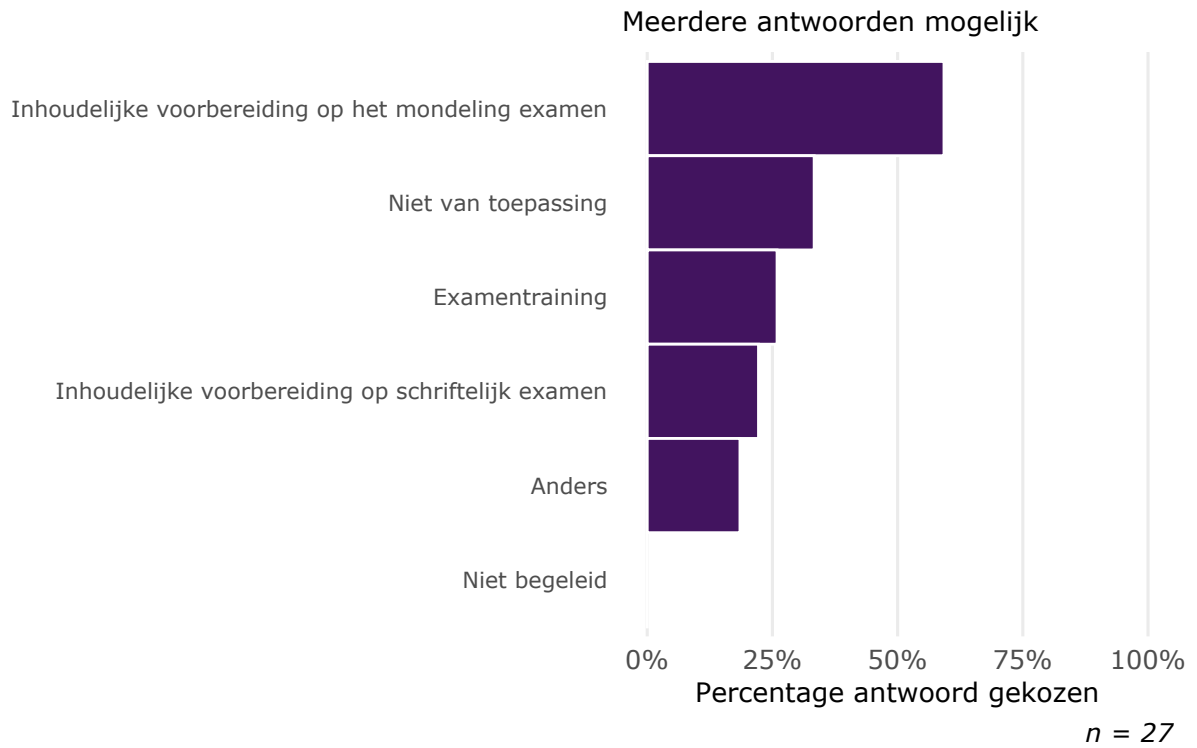
Op welke nieuwe wijze wordt de ontwikkeling van de leerlingen nu gevolgd?

Staatsexamen

Hoeveel leerlingen zijn er die zich voorbereiden op het staatsexamen?

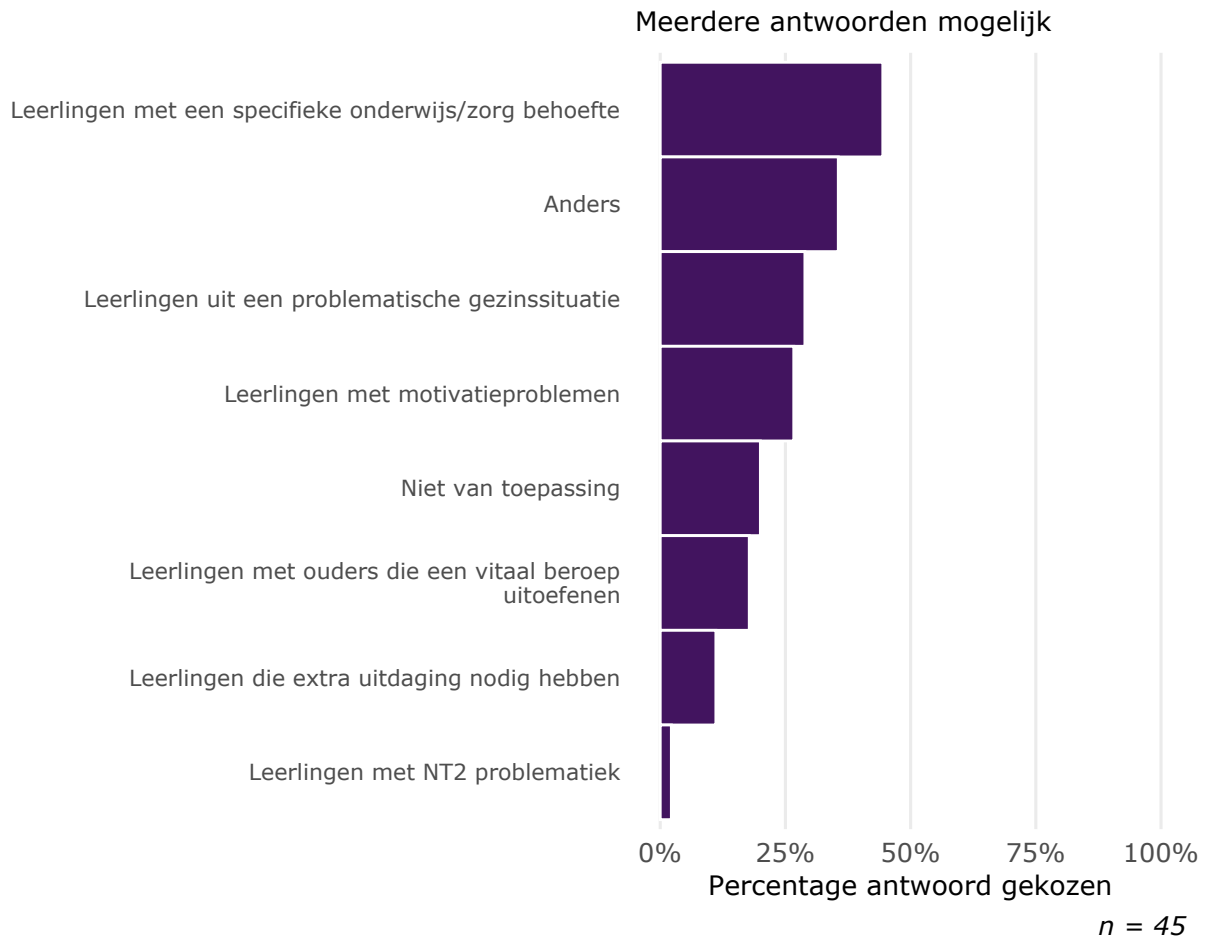
Enkel voor B2-scholen en B3-scholen met vo-leerlingen

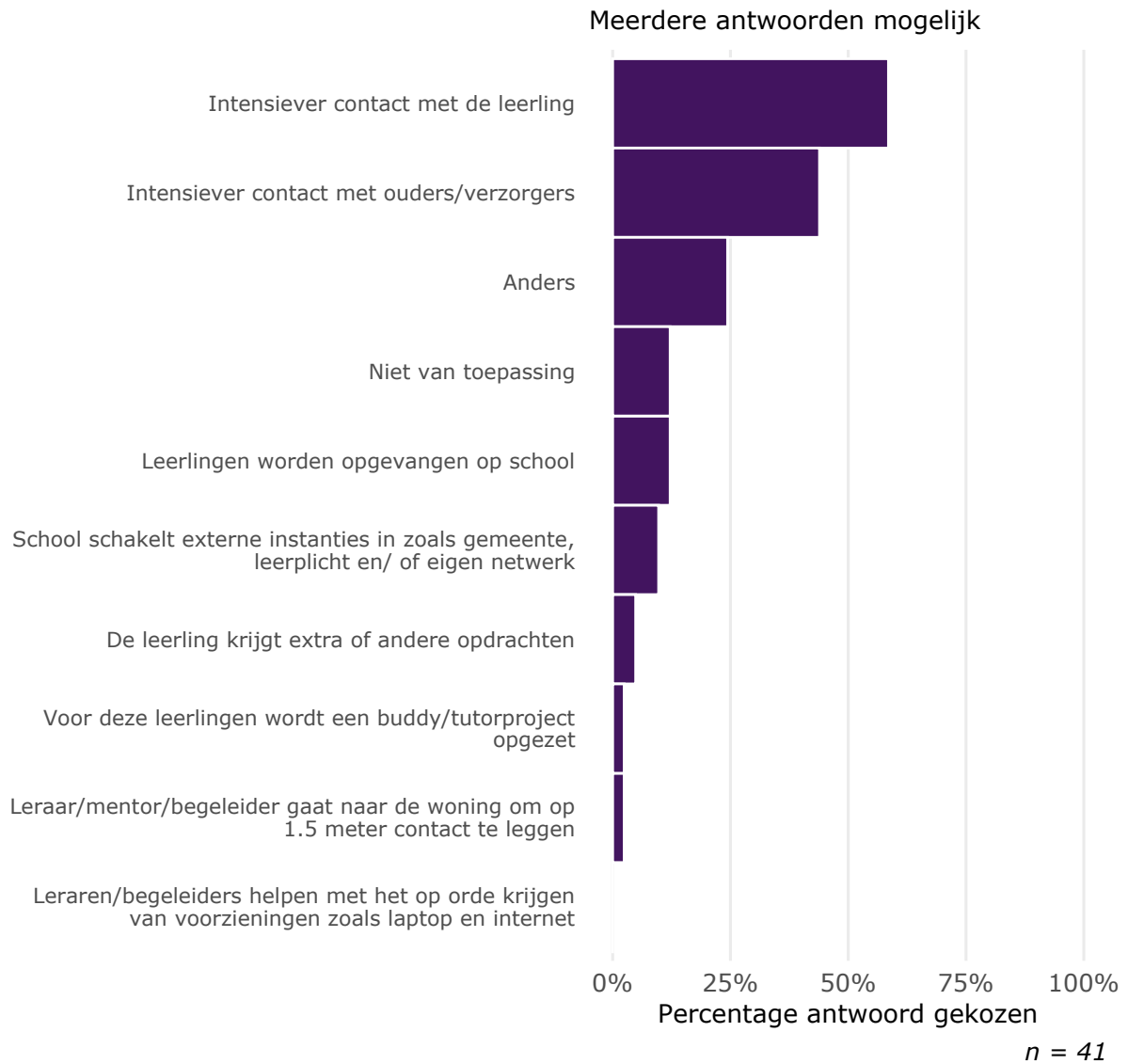
Hoe zijn de leerlingen die zich voorbereiden op het staatsexamen in de afgelopen drie maanden begeleid?

Enkel voor B2-scholen en B3-scholen met vo-leerlingen

Extra ondersteunen

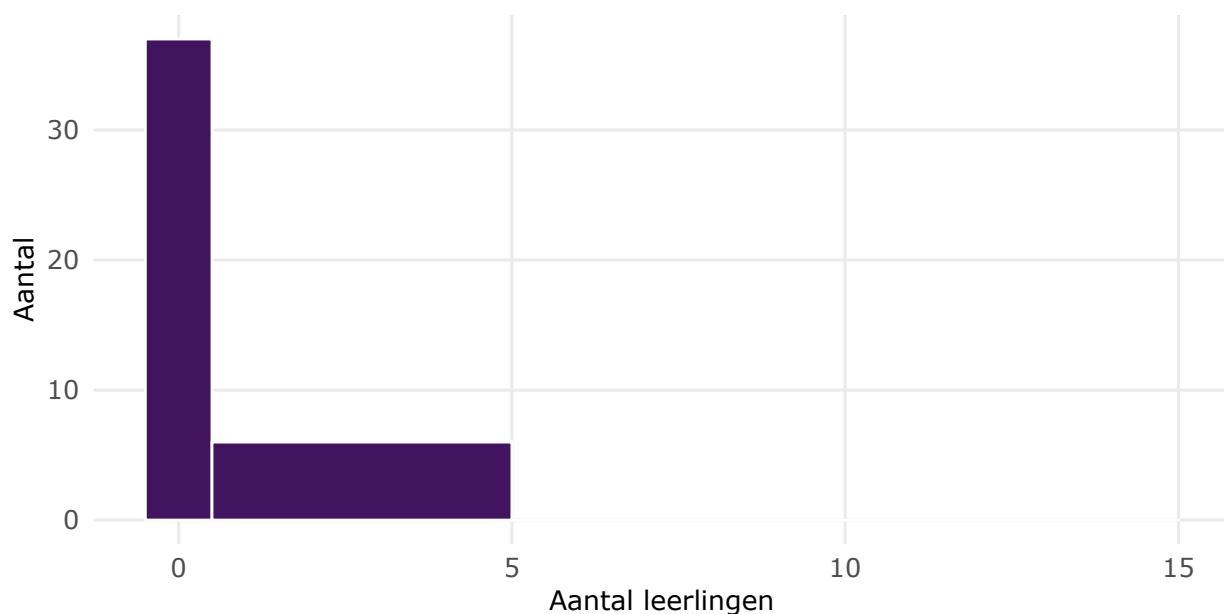
Zijn er leerlingen die extra aandacht nodig hebben?

Hoe ondersteunen de leraren/begeleiders de leerlingen die extra aandacht nodig hebben?

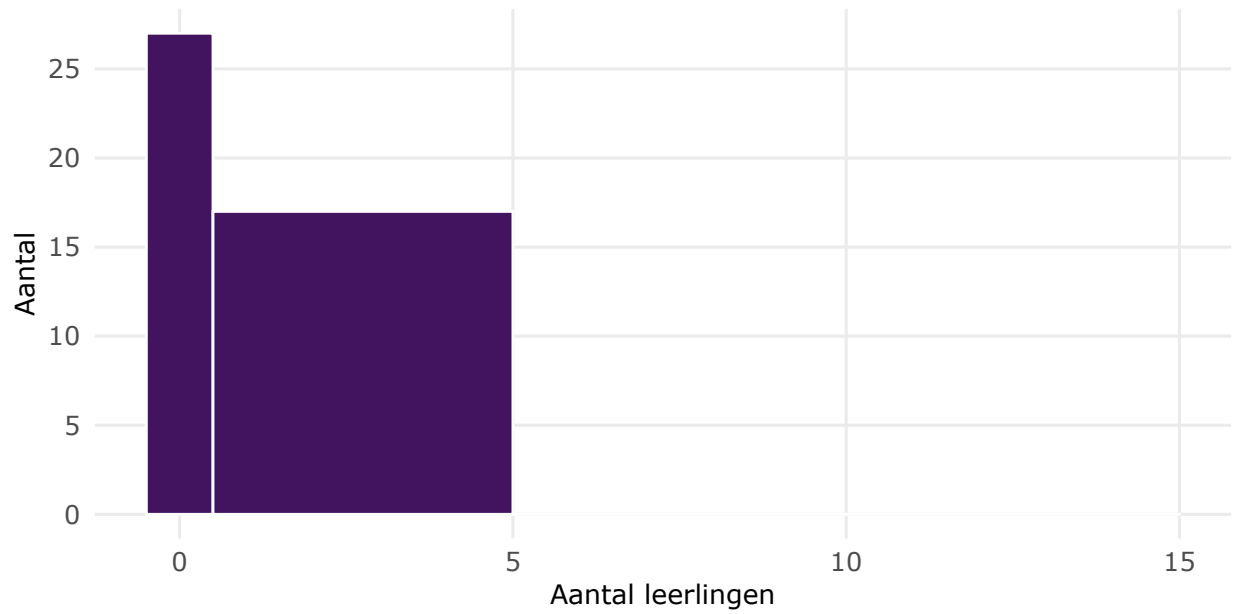
Sociale veiligheid

Voor hoeveel leerlingen heeft de school geen zicht op de sociale veiligheid thuis?

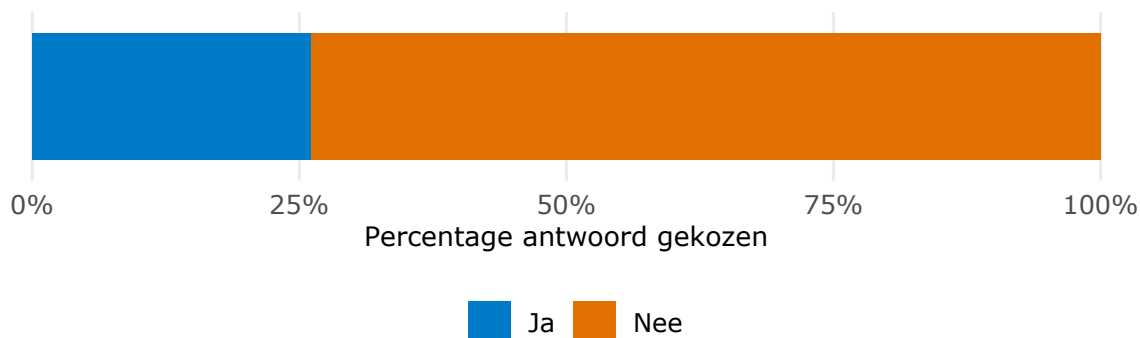
n = 43

Toelichting op het begrip "sociale veiligheid thuis". Sociale veiligheid thuis verwijst naar: 1) onderwijsgerelateerde risico's zoals cyberpesten, onverdraagzaamheid onder leerlingen, of onbehoorlijk gedrag jegens medeleerlingen of leraren, EN 2) risico's gerelateerd aan de mentale en fysieke veiligheid van leerlingen, zoals verwaarlozing en agressie of geweld, die ontstaan doordat leerlingen zich vaker/langer in een potentieel onveilige thuissituatie bevinden.

Over hoeveel leerlingen maakt de school zich zorgen omdat de thuissituatie mogelijk niet veilig genoeg is?*n = 44*

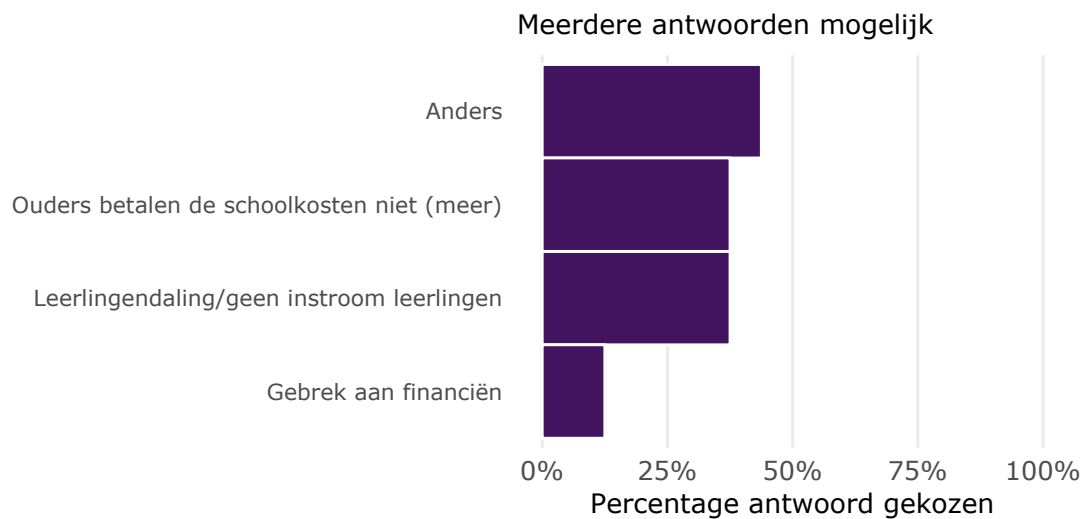
Continuïteit

Zijn er zorgen over de continuïteit van het onderwijs op de school?

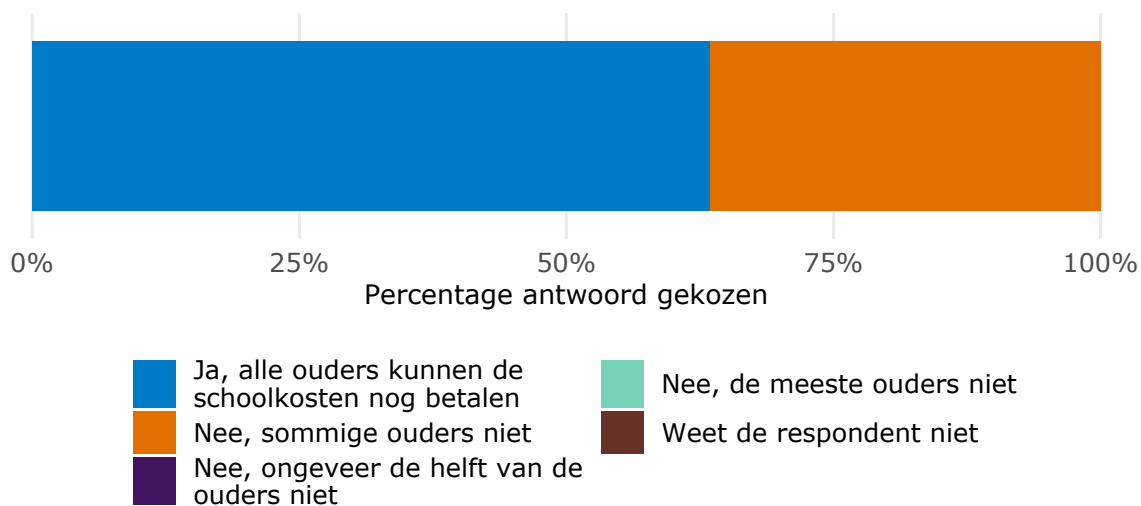
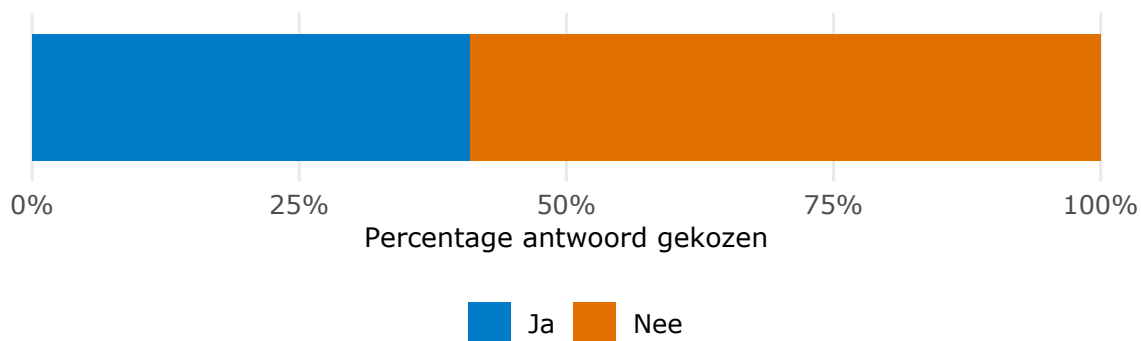
n = 46

Als er zorgen zijn over de continuïteit van het onderwijs op de school, welke zorgen zijn dit?

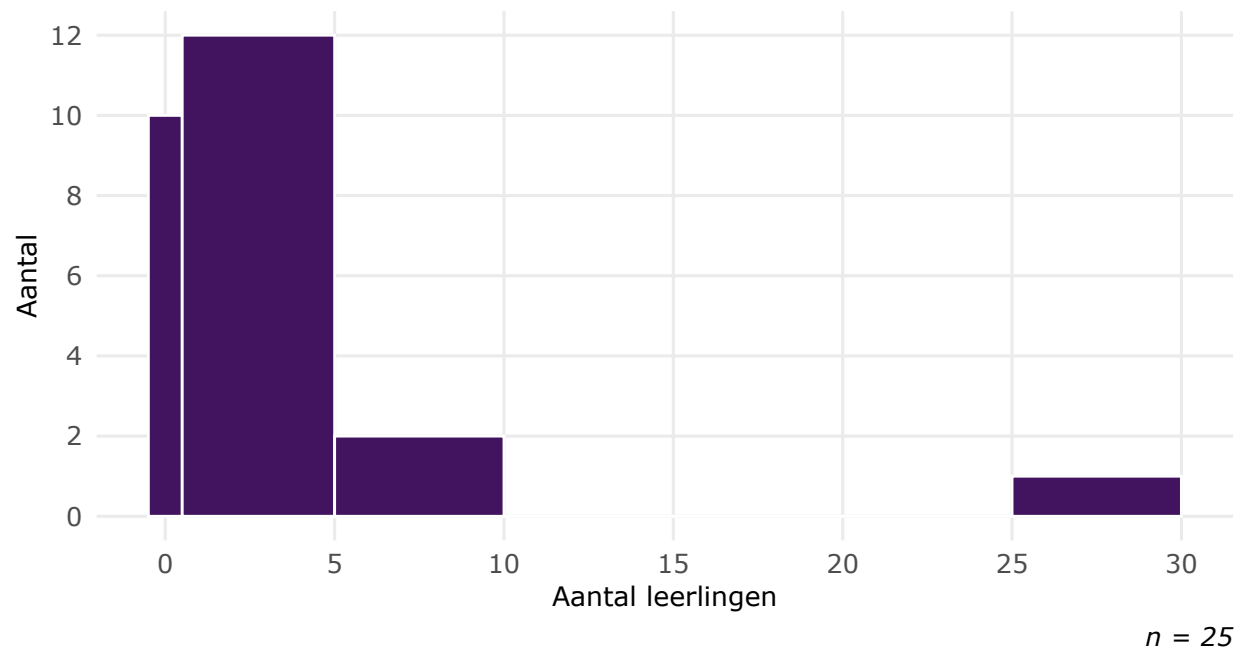

n = 16

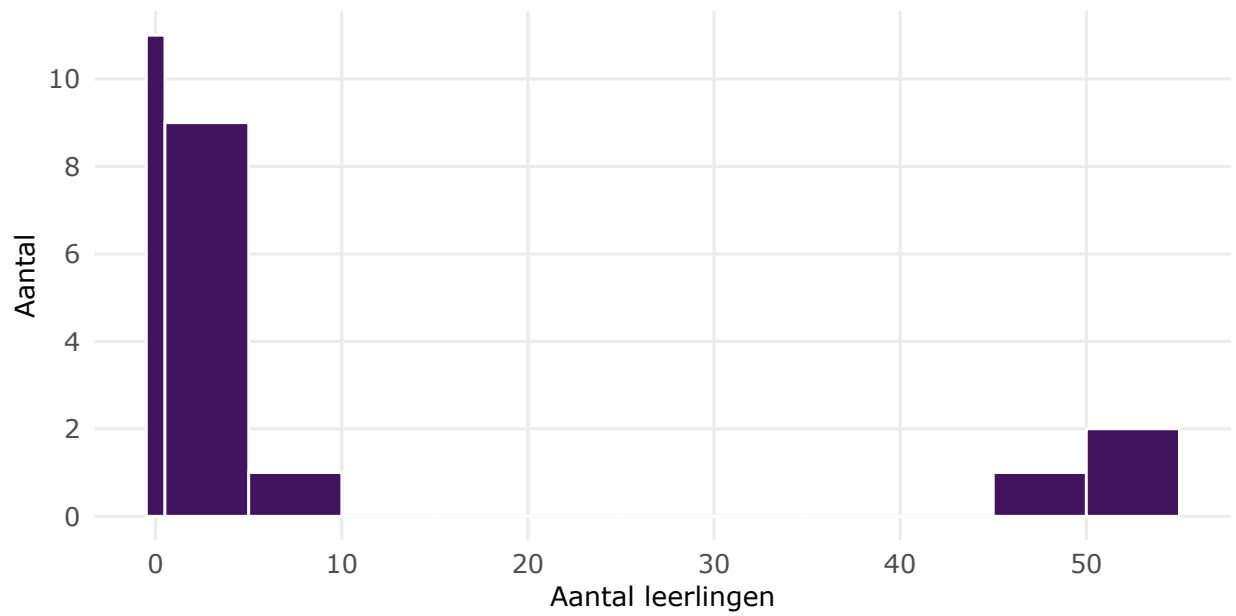

Kunnen de ouders de schoolkosten nog betalen?*n* = 41**Zijn er recent wijzigingen geweest in het aantal ingeschreven leerlingen?***n* = 44

Indien er wijzigingen in het aantal ingeschreven leerlingen zijn geweest, hoeveel leerlingen zijn nieuw ingeschreven?

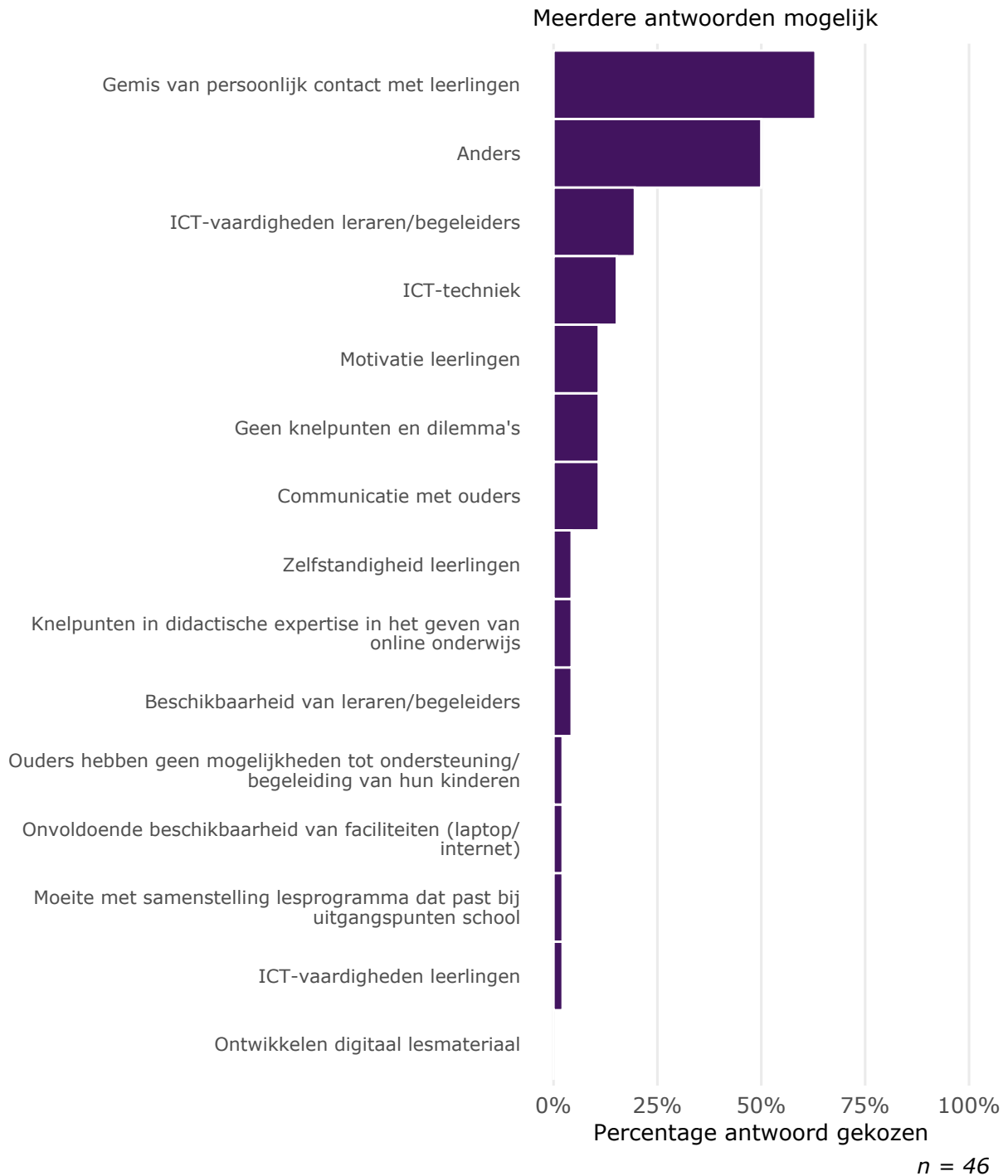
Indien er wijzigingen in het aantal ingeschreven leerlingen zijn geweest, hoeveel leerlingen zijn uitgeschreven?

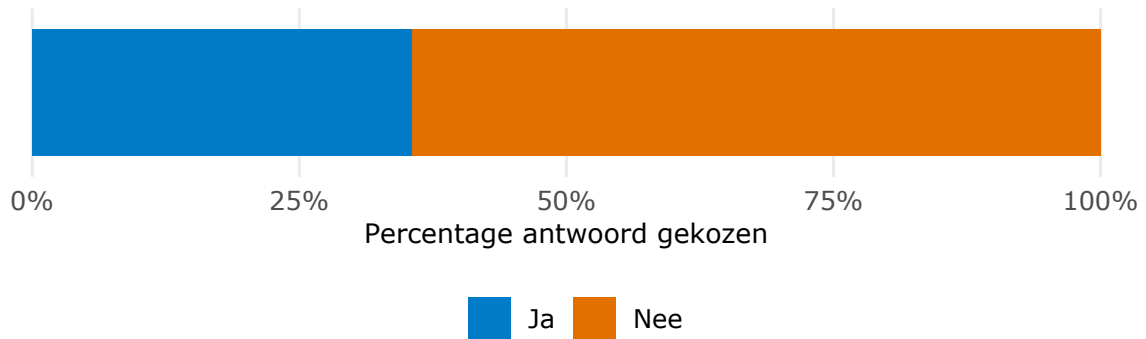
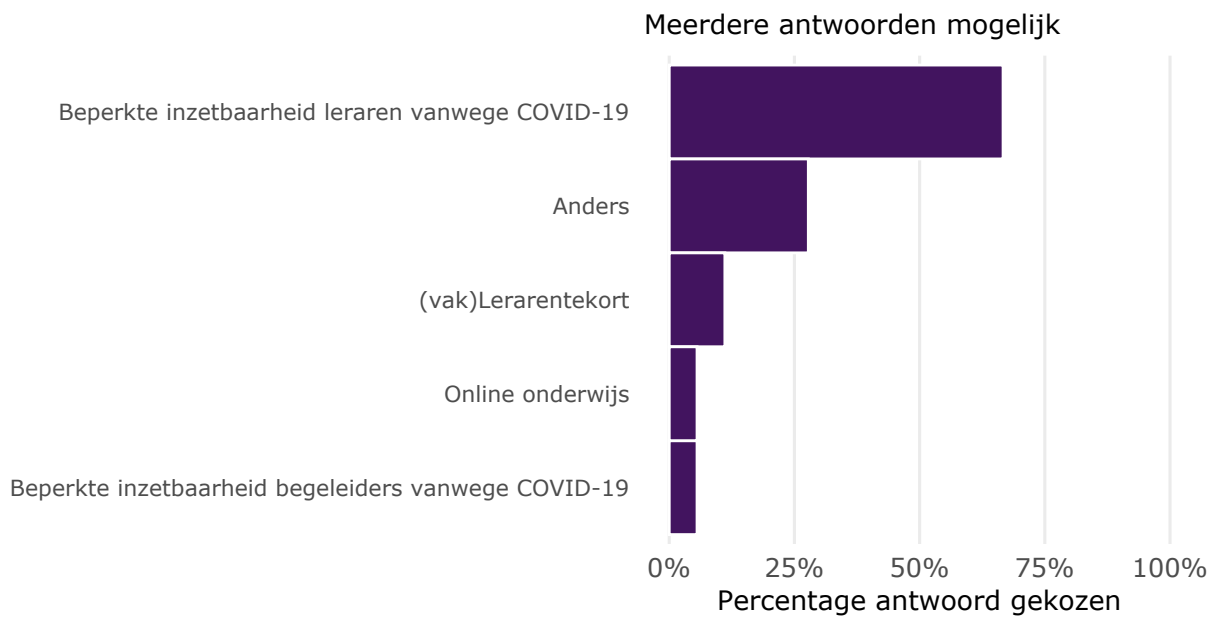

$n = 24$

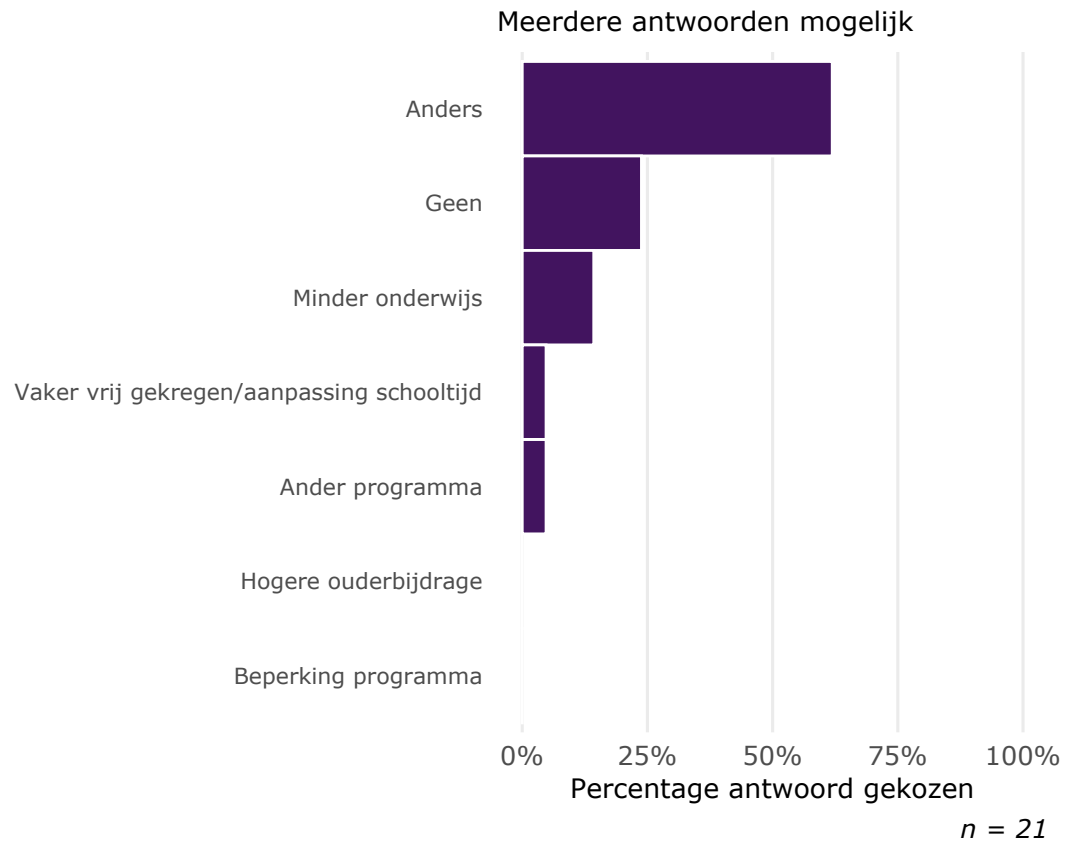
Dilemma's en successen

Welke belemmeringen ervaart de school in deze periode waarin er op een andere manier dan normaal onderwijs moet worden gegeven?

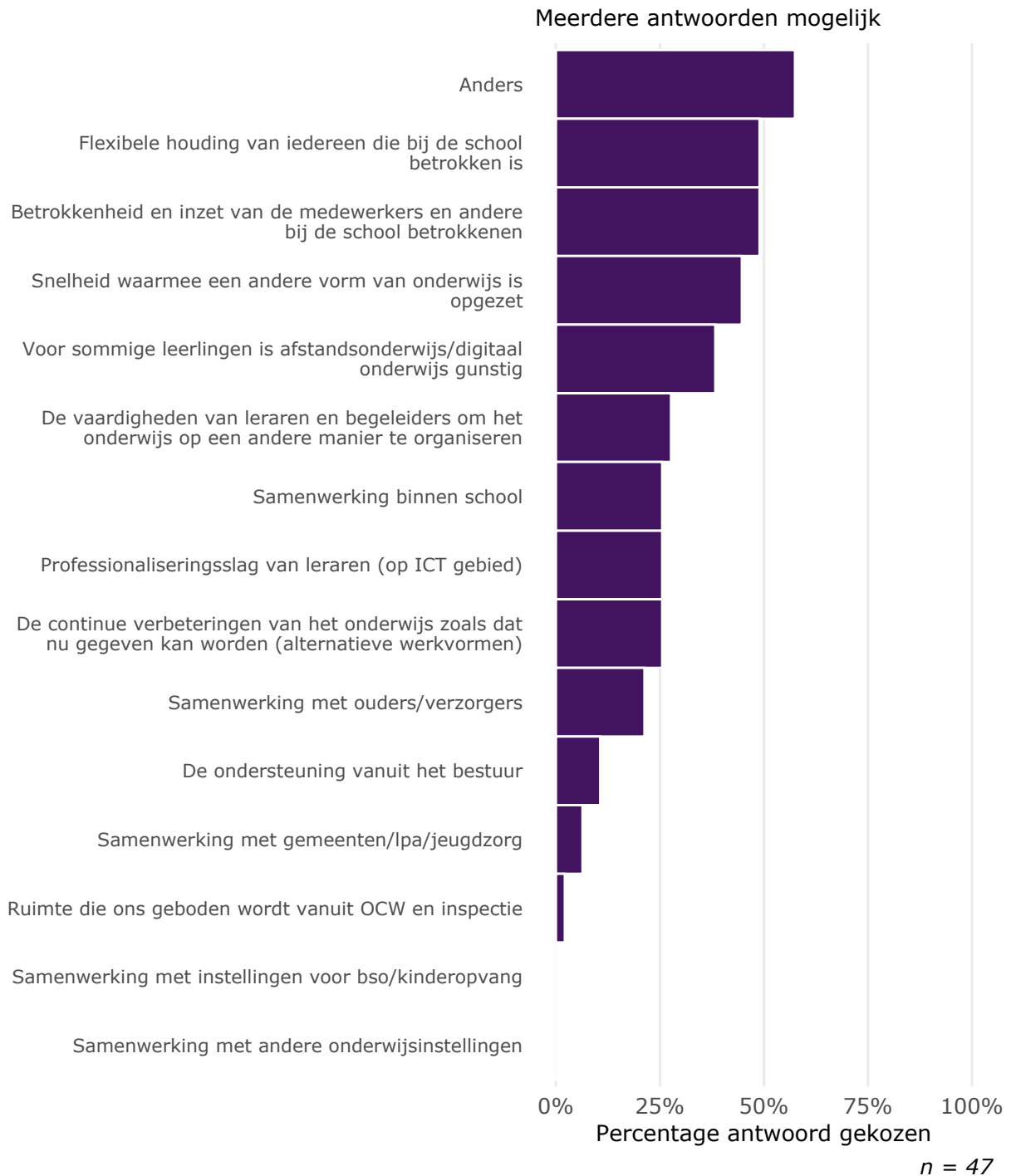

Ervaart de school belemmeringen in het team?*n* = 45**Indien de school belemmeringen in het team ervaart, welke zijn dit?***n* = 18

Indien de school belemmeringen ervaart in het team, welke maatregelen heeft de school getroffen?

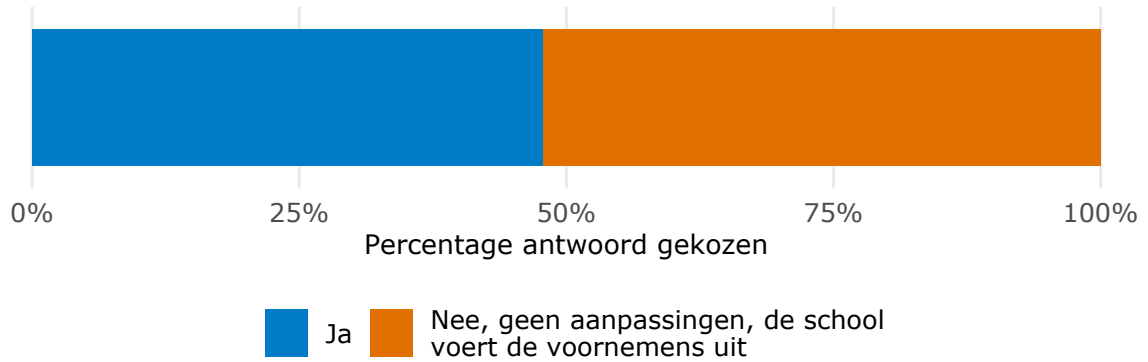

Terugkijkend op de afgelopen periode, wat zijn dan opvallende/positieve/krachtige ervaringen?

Schooljaar 2020-2021

Verwacht de school de plannen voor schooljaar 2020-2021 te wijzigen vanwege COVID-19?

$n = 46$

Indien de school verwacht de plannen voor schooljaar 2020-2021 te wijzigen vanwege COVID-19, op welke terreinen is dit?

